Currat penna licet, tantum vix scribitur anno,
Quantum uno reddunt praela Batava die.
Addidit inventis aliquid Germania tantis.
Hollandus coepit, Teuto peregit opus.

P. SCRIVERIUS.

Pfelgerima invent. A. vander Laan fecit.

Digitized by Google

Digitized by Google

PROEF
VAN
LETTEREN,
Welke gegooten worden in de Nieuwe Haerlemſche
LETTERGIETERY
VAN
J. ENSCHEDÉ.
1768.

Digitized by Google

Digitized by Google

JOANNES ENSCHEDE,
Letter-gieter en Boekdrukker,
Gebooren den 10 Juny 1708. in Haarlem.

C. v. Noordt, ad Viv. del. & Fe. 1768.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

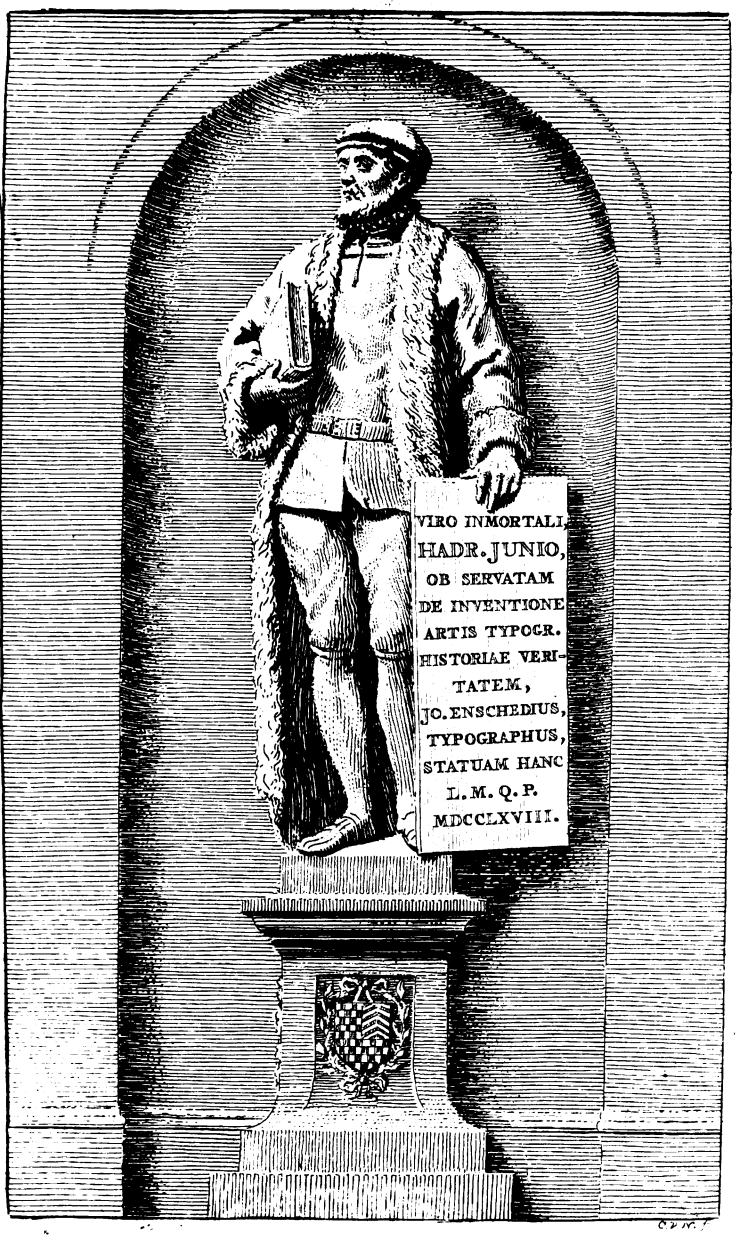

Digitized by Google

Digitized by Google

VOOR-BERICHT AAN ALLE KONST-MINNAARS EN BOEKDRUKKERS.

De Letteren, die door deeze Letter-Proef vertoond, en in de Haerlemsche Letter-gietery gegooten worden, hebben reeds het Getuigenis van Koningen, Prinsen en voornaame Geleerden van Europa weggedragen, als de fraaiste en schoonste Letteren, die ooit in Europa, zedert de Uitvinding der loffelyke Boekdrukkonst, gezien zyn.

Wylen de Heer Rudolph Wetstein heeft den grond gelegd tot deeze Gietery. Hy was in 't bezit van drie à vier uitmuntende Griekse Schriften, die zyn Vader en Groot-Vader, te Bazel in Zwitserland, hadden of gekogt of laaten maaken. De aanleiding daar toe blykt uit het volgende Verhaal.

Digitized by Google

De Heer Joan Michaël Fleischman, gebooren te Neurenberg, in Duitschland, in het Jaar 1701, wierd, een Jongeling en de Latynsche Schoolen gepasseerd zynde, in zyne Geboorteplaats door zyn Vader, dewelke aldaar het Eer-Ampt van Capitein der Burgery bekleedde, bestelt om het Lettergieten te leeren by eenen C. Hardwich, Lettergieter aldaar; hy maakte in korten tyd zulken voortgang in die Konst, dat hy binnen weinige Jaaren één der beste en vaardigste Lettergieters-Gezellen wierd. Aldaar leide hy tevens den grond van zyne kennis van het Letter-Stempelsnyden, en verbeterde die Gietery aanmerkelyk, met het geen ontbrak, daarby te maaken. Eindelyk, ziende dat Neurenberg de plaats niet was daar hy zyne onverzaadelyke Lust kon voldoen, om volmaakt in de Konst van 't Letter-Stempelsnyden te worden, besloot hy vreemde Landen te gaan bezoeken, om, waar het mogelyk, in dezelve van grooter Konstenaars te konnen profiteeren. Met dat oogmerk verliet hy den eersten October 1727 zyne Geboorte-Stad Neurenberg,

berg, voornemens zynde, om over Holland en Vrankryk naar Engeland te gaan. Te Frankfort aan den Main aankomende, geraakte hy aldaar op eene Lettergietery (zo ik meen, de eertyds vermaarde Lutherſche Schrift-Gieſſery) aan het Werk; hy hield zyne kundigheid in het Letter-Stempelſnyden bedekt, en beſloot, na aldaar één Jaar gewerkt te hebben, zyne reize naar Holland voort te zetten, hield zich eenige dagen te Maintz op, en vertrok uit die Stad den 13 October 1728, en kwam vervolgens twee à drie Weeken daarna in Amſterdam. Aldaar geraakte hy op de Lettergietery van wylen de Heer Izaak van der Putte aan het Werk; zyne kundigheid in het Letter-Stempelſnyden ontdekte hy hier zo min als te Frankfort, ook duurde zyn verblyf aldaar niet lang. Naauwlyks vier à vyf Weeken daar aan het Gieten geweeſt zynde, ging hy naar 's Gravenhage, alwaar hy op de nieuw-opgerechte Lettergietery van de Boekverkoopers R. C. Alberts en H. Uitwerf één Jaar met Lettergieten doorbracht; die Lettergietery wierd beſtierd

en voortgezet door eenen Letter-Stempelsnyder J. M. Smit, die voor hen in 1728 eene nieuwe Descendiaan Romein, in 1729 een Mediaan Romein, en een Groote Garmond Romein sneed. Men had hier te Lande, zedert den vermaarden Christoffel van Dyk, geenen Letter-Stempelsnyder gehad, en wylen Dirk en Barth. Voskens, Vader en Zoon, Lettergieters in Amsterdam, hadden die Konst voor hen zelven geoeffend, en waren beroemd geworden wegens eenige door hen gesneedene fraaye Schriften, waardoor zy eenen grooten Los verkreegen, zo dat het Werk meest al van binnen en buiten 's Lands hen toevloeide, en zy meer te doen hadden, dan zy af konden. Die uit 's Hage, zoekende voordeel daar mede te doen, deeden hun best, om zich vermaard te maaken. Nooit was 'er schooner gelegenheid opgekomen, dan zich te bedienen van de Konst van den Heer Fleischman, die zich aan hen bekend maakte als Letter-Stempelsnyder, en teffens liet zien eene door hem begonnen Groote Descendiaan Romein, die hen zodanig behaagde, dat gemelde

melde Alberts en Vitwerf met Fleischman overeen kwaamen, om, als dezelve, benevens de daartoe behoorende Groote Descendiaan Curcyf, afgesneeden en gejusteert waren, van hem te koopen, en in hunne Gietery intelyven; deeze twee Schriften zyn de eerste Proefstukken van zyn Letter-Stempelsnyden hier te Lande geweest en voleïndigt in 1729. Het duurde weinige Jaaren, dat de Compagnieschap van de nieuw-opgercchte Lettergietery van R. C. Alberts en H. Vitwerf in stand bleef. De eerstgemelde raakte van de Lettergietery af, en dezelve wierd naar Amsterdam getransporteerd, en de Heer Hermanus Vitwerf alleen zettede dezelve aldaar voort; ook verbond zich de Heer J. M. Fleischman door een wederzyds Verdrag, geteekend den 30 Mai 1730, aan gemelden Heer Vitwerf als Letter-Stempelsnyder, voor den tyd van twee Jaaren, eindigende dat Verdrag den 30 Mai 1732; in dien tyd heeft hy voor die Lettergietery nog gesneeden eene Mediaan Romein en Curcyf, en Groote Garmond Romein en Curcyf. In

het Jaar 1733 gaf de Heer H. Uitwerf eene Letterproef van die zes Schriften uit, daardoor geraakte die Lettergietery in opgang, en zelfs vermaard buiten 's Lands. De Letterfnyder Smit is, volgens rapport my gedaan, uit 's Hage naar Berlyn vertrokken. De zes bovengemelde Schriften, zo even gemeld, waren de Eerftelingen van zyne Konft hier te Lande. Hy heeft my dikwils verhaald, dat hy wenschte, datze nooit het licht hadden gezien, om dat hy naderhand veel fraaijer gemaakt heeft; doch ik heb dat voor eene zwakheid in hem gehouden. De Romeinfche zyn gantfch niet flegt.

In 't Jaar 1732 fneed hy een Auguftyn Romein en Curcyf voor zich zelven, welk Schrift naderhand door Wetftein van hem is gekogt, en zich thans in deeze Lettergietery bevind; en in 1733 ondernam hy het eerfte Nederduitfche Schrift te fnyden, namentlyk de Parel Duits. De Heer Rudolph Wetftein, een der vermaardfte Boekhandelaaren deezer Eeuw, was in dien tyd bezig met het drukken van eene Maleitfche Bybel, voor de Neder-

land-

landſche Oostindiſche Compagnie, met Europeeſche of eigentlyk Romeinſche Letteren, en gebruikte daartoe, om de vreemde Klanklettеren (volgens de Dialect van 't Maleitſch) te ſnyden, een zeker Engelſchman Jalliſon; doch gemelde Wetſtein kreeg eerſt te laat kennis aan den Heer Fleiſchman. Hy liet aan gemelde Heer Wetſtein zien zyn nieuw gefneeden Schrift Parel Duits; dat fraaye Schrift, beneffens de reeds hier bovengemelde zes Schriften, maakte een groote indruk op de Geeſt van den Heer Wetſtein; hy moedigde Fleiſchman aan, om een Lettergietery voor zich zelven op te rechten, het welk ook door Fleiſchman wierd in 't werk geſteld, maakende daartoe alle de benodigde Inſtrumenten en Gereedſchappen, Letter-Vormen &c.; doch naauwlyks één Jaar daarmede bezig geweeſt zynde, kwam eene groote verandering in dat voorneemen. De Heer Rudolph Wetſtein, die een groot Kenner en Liefhebber der Boekdrukkonſt, en voornamentlyk der Lettergietery was, welke, zo als hy aan Fleiſchman verklaarde, meer dan

der-

dertig Jaaren na zo een Konstenaar gezogt had, kreeg zulk een behagen in de Letteren van Fleischman, dat hy hem voorstelde de reeds begonnen en nieuw-opgerechte Lettergietery van hem te koopen, waarin Fleischman, ik weet niet om welke reden, bewilligde. Alles wierd aan Wetstein, stuk voor stuk, naar hunne waarde overgelaaten, waaronder ook begreepen waren de Parel Duits en Augustyn Romein en Curcyf, en andere reeds begonnen Schriften. Toen wierd door Wetstein en Fleischman die begonnen Lettergietery met eenen verdubbelden yver voortgezet. Fleischman verkoos van Amsterdam naar Edam te gaan woonen, en nam van Amsterdam twee bekwaame Lettergieters-Knechts in zyn dienst aan; één derzelver is thans de Meesterknecht en Directeur myner Lettergietery; de eerste Schriften, die hy aldaar met snyden en justeeren eindigde, waren de Descendiaan Romein en Curcyf; onder het snyden en justeeren wierden ook die Schriften gegooten voor de Drukkery van den Heer Wetstein; vervolgens

gens de Brevier Romein en Curcyf, en de Garmond &c.

Van alle de Letteren en Schriften, die de Heer Wetstein door den grooten Fleischman liet snyden, wierd een wederzyds Verdrag gemaakt, en bedongen, dat de laatstgemelde van en beneffens den Stempel moest leveren een gejusteert en één à twee ongejusteerde Schriften, ja zelfs van de meest gebruikelyke drie à vier ongejusteerde compleete Schriften, en dat hy aan niemand, wie 't ook zy, eenige Afslag zoude mogen verkoopen of leveren; dat Verdrag heeft ook stand gehouden tot op het overlyden van den Heer Wetstein in den Jaare 1743, wanneer ik het geluk heb gehad, beneffens myn Vader zalgr. de gantsche Letgietery van den Zoon van Wetstein, met alle de Stempels, gejusteerde en ongejusteerde Matryzen, door koop, magtig te worden.

Het Verdrag wierd door my op den zelfden voet gecontinueerd; ingevolge van dien bezit ik van alle de Schriften, waarvan de Geboorte-Jaaren in deeze Letter-Proef zyn gemeld,

alle de Stempels, en van ieder een gejuſteerd Schrift, ja van zommigen twee gejuſteerde Schriften, behalven nog de ongejuſteerde Schriften, mede twee à drie van ieder Soort. Daar is geen voorbeeld, dat 'er ooit in deeze Zaak voor de Nakomelingſchap zodanige zorge is gedragen, als door Wetſtein en my is geſchied. In deeze Lettergietery bevinden zig, behalven de gejuſteerde Schriften, een getal van ruim 160 ongejuſteerde Schriften; ook heb ik van de Groote Capitaale Letteren, die de Heer J. F. Roſart voor my geſneden heeft, eenen dubbelden Afſlag, beneffens de Stempels. Achtien Jaaren heeft de groote Konſtenaar J. M. Fleiſchman voor my alleen doorgebragt in het ſnyden van menigvuldige Schriften, en aankleeven van dien. Hier bevinden zich acht-en-zeſtig Doozen met Stempels van Fleiſchman, en twaalf dito van Roſart. Dit alles is een voorzorg en arbeid voor het Nageſlacht voor verſcheidene toekomende Eeuwen; en, indien het de Goddelyke Voorzienigheid gelieft, dat deeze Lettergie-

tery

very in goede handen blyft, en de Bezitters die in goeden ſtand houden, en niet verwaarloozen, zal, na verloop van verſcheidene honderd Jaaren de Naam en Konſt van Fleiſchman nog in achting zyn, en zyne Bevorderaars daarby gedacht worden.

Na dat de Huisvrouw van den Heer J. M. Fleiſchman in 1749 overleeden was, beſloot hy in 't volgende Jaar van Edam te vertrekken, en in Amſterdam te gaan woonen om nader by de Haerlemſche Lettergietery te zyn, die hy had gekweekt en groot gemaakt. Hy bleef in Amſterdam tot in 't Jaar 1763, wanneer hy zomtyds wat ongeſteld begon te worden, het welk veel al, naar myne gedachten, daardoor veroorzaakt wierd, dat hy al te ſtipt by zyn Werk was, en te weinig uitſpanning nam, om zig zomtyds door eene aangenaame Wandeling en Lucht te verkwikken. Ik ried hem ſterk aan, Haerlem tot zyn Woonplaats te verkiezen. Hy beſloot eindelyk daartoe, en kwam in 't begin van September 1763 alhier woonen. Zyne kwaal, welke eigentlyk eene

Borſtziekte was, nam eerder toe dan af, waar-
by nog eenige Melancholie kwam, gelyk het
gemeenelyk in diergelyke Ziektens gaat. Na
verloop van eenigen tyd verbeeldde hy zich,
dat de Lucht te Amſterdam beter met zyn
geſtel overeen zou komen, zo hy weder alda
ging woonen, alwaar hy te vooren gezond was
geweeſt, en hy wierd daartoe van eenige zyner
Vrienden aangeraaden: Hy nam dan het be-
ſluit derwaarts te vertrekken, na ruim drie en
een half Jaar in Haerlem gewoond te hebben.
Maar wel verre van in Gezondheid te beteren,
wierd zyne Borſtkwaal hoe langer hoe flechter.
De dubbelde Garmond Geſchreeven is het laat-
ſte Schrift, hetwelk hy voor deeze Gietery
geſneeden heeft, en het juſteeren der Matry-
zen van dat Schrift, was ook zyn laatſte
Werk. Toen hy my die half April laatſt-
leeden overleeverde, was hy zeer zwak, en
zeide: Zie hier myn laatſte Werk, ik zal
nooit meer juſteeren. Zyne Ziekte nam zoda-
nig toe, dat hy zedert niets meer gewerkt heeft.
Vyf dagen voor zyn overlyden gaf hy aan

zyn

zyn eenigen Zoon en Erfgenaam, de Heer Abraham Fleischman, Mr. Chirurgyn, woonende te Ouderkerk aan den Amstel, niet onduidelyk het gevoelen zyner aannaderende Dood te kennen, en met hem over zyne na te laatene Gereedschappen sprekende, zeide hy: Zoon! al wat gy hier in doet, spreekt eerst met Joh. Enschedé te Haerlem! een vooruitzicht, hetwelk hy my reeds drie Jaaren te vooren mondeling ook had te kennen gegeeven; namentlyk, dat, indien ik de Gereedschappen, tot het Letter-Stempelsnyden behoorende, begeerde, om ze in deeze myne Lettergietery, die hy gegrondvest en gebouwd had, intelyven, dat ze dan in geen andere handen zouden komen. Dit heeft ook, na zyn Dood, zyn volle beslag gekreegen. Ik heb met den gemelden Chirurgyn Abraham Fleischman een minnelyk Vergelyk getroffen; waardoor my alle de Gereedschappen zyn afgestaan; ook zyn daaronder begreepen alle de Contra-Poinçons, die hy in zyn Leven gemaakt heeft, dewelke, als nu van geen dienst meer zynde, evenwel als een

dierbaar Overblyffel en Nagedachtenis by deeze Lettergietery zullen en moeten bewaard worden, dewyl wylen den Heer Fleischman wel voorzag, dat de een of ander Plagiarische Stempelsnyder, t'eeniger tyd, anderzints dezelve zoude konnen gebruiken, om dus, als de Kraai van Esopus, met eens anders Veêren te pronken, hetwelk nu voor altoos is voorgekomen. My is uit het Boek en de Aanteekeningen van den Grooten Fleischman ten vollen bekend, wat hy, behalve voor deeze Lettergietery, ook voor andere Lettergieteryen binnen deeze Provincie, en voor Duitschland, gesneeden heeft, en dus zal het niet licht gebeuren, dat iemand de stoutheid zal hebben, om Fleischmans Werk voor zyn eigen uit te venten.

Eindelyk afgemat van den grooten arbeid, dien hy in zyn Leven gedaan heeft, gaf hy zyne Ziel en grooten Geest, Gode, zynen Schepper, over, en overleed in Amsterdam, den 27 Mai 1768, in den Ouderdom van omtrent 67 Jaaren; terwyl de Faam zyn Geest

aan

aan de Onsterflykheid overbragt, wierd het stoffelyk Lichaam den tweeden van de volgende Maand Juny, met een plechtige Lykstaatsie, in de Lutherſche Oude Kerk, aan de Aarde, waarvan het genomen is, weder gegeeven.

Zeventig onderſcheidene Schriften, zo Grieksche, Latynſche, Curcyffche, Arabiſche, Maleitſche, Nederduitſche en twee Geſchreevene Italiaanſche Schriften van 's Mans Hand en Konſt, zyn in deeze Lettergietery bevindelyk. Zedert de Uitvinding der Boekdrukkonſt, is 'er geen zo uitmuntend Letter-Stempelſnyder geweeſt, die zo veele Schriften gemaakt en nagelaaten heeft, als de Heer Fleiſchman. De Stempelſnyders Dirk en Barth. Voskens, in Amſterdam, hebben zich in 't begin deezer Eeuw door nieuw gefneedene, en toen fraaye Auguſtyn, Mediaan en Garmond Romeinſche Letteren, alsmede door een Auguſtyn Grieksch, met lof, bekend gemaakt; even gelyk in de voorgaande Eeuw de Lettergietery van J. J. Schipper, in Amſterdam, ver-

vermaard geworden is door den konstigen Letter-Stempelsnyder Christoffel van Dyk; waarvan zich in deeze Haerlemsche Lettergietery nog veele zeer fraaye Schriften bevinden, die in het Jaar 1767 door aankoop daarby gekomen zyn. Doch die Flonkerlichten zyn door de opgaande Zon van gemelde J. M. Fleischman in glans verminderd, nademaal de laatstgemelde Konstenaar dat getuigenis in 't Graf wegdraagt, dat hy hen in Konst en Bekwaamheid overtrof; zynde geweest de alleruitmuntendste Letter-Stempelsnyder, die 'er ooit geweest is, en mogelyk komen zal; gelyk zulks de Binnen- en Buitenlandsche Nieuwspapieren getuigd hebben.

Het allergrootste Konststuk door gemelde Fleischman in 1760 ten einde gebragt, is de volkomene Muziek; een Werk, waaraan hy omtrent twee Jaaren heeft gearbeid. Een goede Letterzetter, eenmaal het begrip van de behandeling gevat hebbende, kan zulks zo gemakkelyk zetten als de gewoone Letteren, hoewel zo spoedig niet, om de oplettendheid, die 'er vereischt wordt, van geen misslagen te begaan.

Digitized by Google

gaan. De Proef en het Bewys daarvan heb ik getoond, door 48 zogenaamde Haerlemsche Zangen, in 1762; alsmede door een Muziek-Stuk in Quarto, van 260 Bladzyden, zynde het Werk van Mozart, over het Behandelen der Viool, in 1766 uitgegeeven. Alles, zo wel Nooten, Linien, Verbindingen, als Blind-goed &c. word op Parel Corpus gegooten. Dat Konststuk der Muziek-Matryzen en Stem-pels, overtreft zeer verre de Muziek-Caracte-ren, die in Duitschland, zedert 1755, zyn uitgekomen.

De Descendiaan Romein en Curcyf is wel dat Schrift, het welk doorgaans op alle Let-tergieteryen meest gegooten wordt, en op de voor-naamste Drukkeryen het meest in gebruik is. In deeze Lettergietery zyn drie Descendiaan Romeinsche en drie Descendiaan Curcyfsche Schriften, alle van den konstigen Fleischman gesneeden. Daar is geen voorbeeld van bekend. Zo ook van de Nederduitsche Schriften; Van de Groote Kanon tot Robyn Duits ingeslooten. Alle zynes van den grooten Fleischman!

De Griekſche Schriften in deeze Letter-gietery zyn voortreffelyk. De Auguſtyn en de Deſcendiaan Griekſch, beide van Fleiſchman gefneeden, zyn zeer ſchoon; men vind diergelyke Schriften nergens. De voornaamſte Univerſiteiten van Europa bedienen zich van dezelve. By het grootſte gedeelte dier Schriften bevinden zich alle de Stuk-Letteren, zo dat men daar mede alle de oorſpronklyke Griekſche Aucteuren, in navolging van den beroemden Aldus Manutius, kan drukken. Worden zeze begeerd naar de hedendaagſche manier, naar den trant van Profeſſor Leusden, men kan de Stuk-Letteren 'er aflaaten.

De Heer J. M. Fleiſchman heeft in 1756 en 1757 nog zeven Soorten Armeniſche Schriften gefneeden, die verwonderlyk fraai zyn, voor den Heer Arachiel di Paulo, in Amſterdam, dewelke van de Stempels en Matryzen alleen de wettige Bezitter is.

Het groot getal van Giet-Vormen, daar de Letteren in gegooten worden, door Fleiſchman gemaakt, verdient ook byzondere aanmerking.

In

In deeze Lettergietery bevinden 'er zich een getal van over de honderd ſtuks. Nooit te vooren zyn 'er zulke konſtige Giet-Vormen gezien. Ook nooit te vooren zulke konſtige en Mathematiſch volmaakte Matryzen. Dit is de Proef van 's Mans konſt en vlyt: Dat, hoe moeyelyke Stukken het in kunſt ook hebben mogen zyn, hy nooit daarin eenige verandering heeft behoeven te maaken; daarin overtrof hy alle voorgaande Letter-Stempelſnyders, en mogelyk die na hem zullen komen. Liefde en Yver voor de Konſt ſtelde hy altoos boven eigen belang.

Voorts dient nog gemeld te worden, dat eerſt onder het drukken van deeze Letterproef, my in den zin is gevallen het Jaar te ſtellen, wanneer Fleiſchman de Schriften geſneeden heeft. By alle de Schriften, die ik van den Heer Roſart bezitte, behoorde het ook te ſtaan; derhalven is nog te melden, dat laatſtgemelde Heer Roſart, meeſt alle de Groote Capitaalen, zo Romeinſche, Curcyffche als Geſchaduwde; ook de Groote en Kleine Kanon Romein en Curcyf; de Pa-

Digitized by Google

ragon Romein en Curcyf, en meest alle de Bloemen gesneeden heeft; al het overige is, of voor het grootste gedeelte van den konstigen Fleischman, of uit de Lettergietery van J. J. Schipper, afkomstig.

Alle de Letteren van deeze Lettergietery, door den grooten Fleischman gemaakt, hebben, behalven haare ongemeene cierlykheid, nog eene uitneemende hoedaanigheid, die men eigentlyk op de Letter-Proef niet kan ontdekken; maar die alleen op de Letter zelve kan gezien, en door het gebruik ondervonden worden; naamlyk, datze alle door dien bekwaamen Konstenaar met Contra-Poinçons veel dieper zyn gesneeden, dan de Letterfnyders van deeze laatere Eeuw doen, alzo zommige in 't geheel geen Contra-Poinçons gebruiken, en maar de diepten met het Graveer-yzer uitsteeken &c. Geene Letter-Stempels kunnen goed en deugdzaam gemaakt worden, dan alleen door Contra-Poinçons. Wylen de Heer Fleischman heeft my betuigd, dat hy voor de Schriften van wylen Christoffel van Dyk eene byzondere achting had, om datze

ook

ook meest allen door Contra-Poinçons gemaakt zyn; zulke Letteren, van goede Letter-Specie gegooten, konnen meer dan de helft langer gebruikt en bedrukt worden, en zyn dus dubbeld Geld waardig.

De Heer Fleischman heeft ook een byzonder Geschrift opgesteld, over 't Stuk van het Letter-Stempelsnyden en de Contra-Poinçons, en aangetoond: 1. Hoe het Staal en Koper behandelt wordt. 2. Wat 'er vereischt wordt in een Letter-Stempelsnyder. 3. Hoe weinig 'er geweest zyn, die daarin uitgemunt hebben. 4. Dat de tegenwoordige Letter-Stempelsnyders geen Contra-Poinçons gebruiken. 5. De Voordeelen, die de Drukkers, van Letteren, door Contra-Poinçons gemaakt, ondervinden, &c. Mogelyk zal ik op zyn tyd en plaats nog gebruik maaken van dat Opstel.

De respective Boekdrukkers van Europa zien dan uit deeze Letterproef, wat al tyd en vlyt, en groote kosten gedaan zyn, om deeze Lettergietery tot den uitersten top van Volmaaktheid te brengen, die, so dit my geoor-

loofd is te zeggen, tegenwoordig eene Cieraad is voor myne Vaderlyke Stad, waarin, voor drie Eeuwen Laurens Janſen Koſter, de eerſte Letter- en Figuurſnyder in Houte Tafelen, en ook de eerſte Lettergieter, op eene gebrekkelyke wyze, met Letteren van Tin, is geweeſt; hebbende deeze eerſte Vinder geenzins Houte beweegbaare Letteren gebruikt, gelyk de laatere, en zommige noch levende Geleerden, ſtellen, welken het Mechanique van de Lettergietery niet verſtaan, en dus geweldig dwaalen van het Spoor der eenvoudige waarheid. Ervaarene Letter-Stempelſnyders en Lettergieters konnen over die Eerſtelingen der Boekdrukkonſt beter oordeelen, dan zulke Geleerden.

De Heer J. M. Fleiſchman heeft, op myn verzoek, de eerſte Drukken van Laurens Koſter naauwkeurig onderzocht, en klaar en duidelyk bevonden, dat de Spiegel der Behoudenis, Eerſte en Tweede Druk; de beide ſtukken van den Donatus, en 't kleine Gebeden Boekje, allen met gegootene Letteren, van week Metaal (waarſchynelyk van Tin) zyn gedrukt;

meer

Digitized by Google

meer dan duizende Lettergieters-Bewyzen en Spooren heeft hy daarin ontdekt en aangetoond, en elke Letter ſpreekt, dat zy van Metaal is gegooten, en het is zo klaar en duidelyk te zien, dat daar geen de minſte twyffel over blyft; zyne Aanteekeningen zyn, door zyn Zoon, my ter hand geſteld, en ik denk dezelve, by leven en gezondheid, aan 't Publyk mede te deelen.

Dus is het niet alleen de Heer J. C. Seiz, een gebooren Hoogduitſcher, maar nu ook de Heer Fleiſchman, ook een Duitſcher, die van de waarheid overtuigd geweeſt zyn, dat die Boeken met gegootene beweegbaare Letteren gedrukt zyn.

Een Zaak, die in geſchil is tuſſchen Duitſchers en Hollanders kon nooit beter beſliſt en afgedaan worden, als door Duitſchers zelven. Fleiſchman was alleen daartoe genoeg in ſtaat, en zyn ondervinding en oordeel is alleen beſliſſende, en ſtopt alle monden. Men behoeft geene Maatſchappyen der Weetenſchappen tot Scheidslieden

te

te ſtellen. Konſtenaars moet men in hunne Konſt geloof geeven!

Voor de Liefhebbers der Boekdrukkonſt heb ik hier achter laaten volgen vyf byzondere Oude Schriften, waarvan vier Oude Hollandſche zyn; van allen bezit ik de zeer raare en vreemd gejuſteerde Matryzen in myne Gietery. Echter zyn daarop, byna van gemeen Lood, en dus ook van zeer week en zagt Metaal, die Letteren gegooten, waarvan ik een Afdruk vertoon. Die dezelve Letters naauwkeurig beziet, zal, indien hy zonder vooroordeel te werk gaat, genoodzaakt zyn te bekennen, dat die Letteren, niettegenſtaande derzelver ſchreeuwende ongelykheid, echter gegooten zyn; zy hebben dezelve Gebreken, welke de Letters van Koſter hebben, en nochtans zyn ook die gegooten, en niet van Hout geſneeden. Dus zien de Liefhebbers der Boekdrukkonſt uit die Oude Letteren de Konſt byna in haare eerſte Jeugd; en uit de Letteren van den grooten Fleiſchman dezelve in haare Manlyke kracht, grootſte rypheid en volkomenheid; om die reede al-

alleen zyn die vyf Specimina hier achter bygevoegd.

Het grootste van die Hollandsche Oude Letteren zoude men Text kunnen noemen. Waarschynelyk zyn de Stempels van die Matryzen omtrent den Jaare 1480 gesneden en gemaakt; ik heb Boeken, welke met die Letteren gedrukt zyn, door de Reguliere Monnikken Collatie-Broeders te Gouda. De tweede Soort, die kleinder, en den naam van Augustyn zouden kunnen draagen, zyn gebruikt door de Reguliere Monnikken buiten Schoonhoven in den Hem, in den Jaare 1494 tot 1500. Deeze laatsten zyn waarschynelyk gesneden te Delft, door eenen Henric, Lettersnyder, en zyn ook gebruikt door andere Drukkers in de Nederlanden, van 1490 tot 1500, en laater, gelyk my uit oude gedrukte Boeken, in myne Boekery bevindelyk, is gebleeken, en dagelyks kan getoond worden.

Van 't begin der Uitvinding der Boekdrukkonst af, tot op den tegenwoordigen tyd, is door Geleerde Schryvers zeer weinig gewag gemaakt

van Letter-Stempelfnyders; welke Konftenaars wel verdient hadden, dat hunne Gedachtenis den Nakomelingen was nagelaten. Behalven de eerfte Letter-Stempelfnyder Laurens Janfen, en na hem Fauft en Guttenberg, en den grooten Verbeeteraar der Konft, Pieter Schoiffer van Gernsheim, die de ftaale Stempels en kopere Matryzen het eerft heeft bedagt, vind men byna niets aangeteekend van de eerfte Lettergieters, die alom de Konft door Europa verfpreid hebben. De meefte van de eerfte Drukkers zyn ook Letter-Stempelfnyders en Lettergieters geweeft; en fchoon 'er zommige onder waren, die geen Stempels of Matryzen hebben konnen maaken, zo hebben zy echter het begrip gehad, om aan een bekwaam Werkmeefter in Koper en Staal, daar van een denkbeeld te geeven; zonder die kennis was de voortplanting en verfpreiding der Konft onmogelyk. Hier aan ziet men de hand van de Goddelyke Voorzienigheid, dewelke in die Eerfte Drukkers, als in Bezaleël, een Geeft van wysheid en verftand heeft ingeftort, om een

Konft

Konst van zo veel nut, tot Eere van Gods Naam, zo schielyk alom te verspreiden! Hoe weinig zulke bekwaame Luiden zoude men thans vinden?

Ik heb uit zeer veele Oude en Eerste Drukken verscheidene Aanteekeningen gemaakt en de voortgang der Konst uit de Boeken zelve opgespeurd en aangeteekend; noch onlangs heb ik ontdekt, dat 'er in de voorige zeventiende Eeuw te Leiden, in Holland, een zeer konstige Poinçonsnyder en Lettergieter, genaamd Arent Corsz. van Hogenacker, geweest is, wiens Stempels en Matryzen, bestaande in Hebreeuwsche, Rabbynsche, Romeinsche, Curcyffche, Geschreevene, Hoog- en Nederduitsche Schriften, Bloemen, Strikken, Noten en Vormen, den 14 April, des Jaars 1672, door de Wed. van Bartholomeus van Hogenacker, publyk te Leiden zyn verkogt. Die Konstenaar was my geheel onbekend; waarschynelyk is die Man de Letter-Stempelsnyder geweest voor de vermaarde Elzeviers.

Veel meer zoude ik van de Eerste Stempelsnyders en Lettergieters en van de Eerste Drukkers konnen zeggen: Ik heb my in dit Voor-Bericht bekort; in 't breede zal zulks by eene andere gelegenheid geschieden, en voornamentlyk van de uitmuntende Schriften van den Heer Fleischman. Wel is waar, wy hebben dien grooten Konstenaar door de Dood verlooren! Hy is niet meer; maar hy heeft ons een Schat van konstige Letteren nagelaaten: Die Konststukken zyn Onsterflyk! Hy leeft in dezelve tot aan 't einde der Eeuwen!

Voorts vind ik my verpligt nog te melden, dat de Meesterknecht en Directeur myner Lettergietery Jan Helinx, zo wel als Fleischman, zyn Konst en Vlyt heeft aangewend, om deeze Gietery te helpen opbouwen; alzo het een wonder is voor 't Nageslacht, dat zulk eene formidabele Lettergietery in den tyd van maar ruim dertig Jaaren, tot zulk een volmaaktheid is gebragt, 't welk zonder medestand van eenen kundigen Directeur der Lettergietery anders niet had konnen uitgevoerd worden.

Uit

Digitized by Google

Uit groote achting voor Laurens Janſens Konſt heb ik in deezen Jaare op myne Plaats achter myn Huis, waarop myne Lettergietery het Uitzicht heeft, dien Grooten Koſter een Standbeeld van Hardſteen doen oprechten, en tot eene weêrgâ daar tegen over doen plaatſen een diergelyk Afbeeldſel van den Geleerden Hadrianus Junius, den eerſten en krachtigſten Verdediger der Uitvinding van de loffelyke Boekdrukkonſt binnen deeze Stad. Beide deeze Pronk-Beelden zyn Levensgrootte, ten voeten uit, op blaauw Arduinſteene Voetſtukken, voor en ter zyden met hunne Stam- en Stede-Wapens, beide gemaakt door den konſtigen Beeldhouwer A. F. Schobbens, te Antwerpen. Ter verciering van deeze Letter-Proeve heb ik dezelve door myne goede Vrienden, den Schilder Taco Jelgersma, laten uitteekenen, en door den Schilder en Plaatſnyder C. van Noorde in 't Koper doen brengen, en hier bygevoegd.

Deeze Gietery is van Bloemen en Cieraaden rykelyk voorzien; alle Soorten van Comporte-

menten, Finiſſen, Vignetten, Cieraad-Letteren &c. konnen daarmede gemaakt worden, naar de vernuftigheid van den Letterzetter, ten deele te zien aan de Lyſten, die om de Paginaas deezer Letterproef gezet zyn.

Tot gemak der Boekdrukkers heb ik alle de Bloemen en Cieraaden in de byzondere Corpſen, daarze op gegooten worden, verdeeld, die van yder Corpus gemerkt met No. 1, 2, 3 enz., op dat de Boekdrukkers de Bloemen en Cieraaden van yder Soort op de Nommer zouden konnen ontbieden; behoevende zy in hunne Brieven ſlechts te melden het Corpus en de Nommer, en het Getal of Gewicht van het geen ze begeeren.

Ik heb my in deeze Letterproef maar bediend, ten opzigte van de Letteren uit de Lettergietery van J. J. Schipper afkomſtig, van Proefjes, die voor veele Jaaren daarvan gemaakt zyn, en die beter hadden konnen wezen; ik heb de tyd niet gehad, om van die Schriften nieuwe Proeven te maaken; doch ik vinde my verpligt te zeggen, dat de meeſte béter zyn, dan ze zich alhier vertoonen.

Ein-

Digitized by Google

Eindelyk is onder het drukken van deeze Letterproef deeze Lettergietery met noch een Alphabeth vercierde en met Schaduw zeer fraai gesnedene Dubbelde Mediaan Romeinsche Capitaalen vermeerdert, waarvan twee Woorden op den Tytel van deeze Letterproef vertoond worden.

Voor het overige dient tot naricht aan alle Boekdrukkers, dat, wanneer zy Nieuwe Letteren willen laten gieten, omtrent welke de hoogte moet in acht genomen worden van eene andere Letter hunner Drukkery, om ze met malkanderen te kunnen gebruiken, zy nooit andere dan drie à vier stuks (m m m m) Onderkas-Letteren overzenden, vermits de Letter (m) de Basis is, waarnaar alle de te gietene Letteren, in alle de byzondere Schriften, op deeze Gietery, geregeld worden.

Indien de Letteren van deeze Letterproef, en voornamentlyk de DUBBELDE GARMOND GESCHREVENE LETTEREN, *waar mede dit Voor-Bericht gedrukt is, UL. behaagen,*

waar=

Digitized by Google

waaraan geenzins twyffele, zo verwacht ik daar op uwe ordre; verzoekende altoos, zulks vroegtydig te doen, alzo men anders niet in staat is, wegens de menigte van aanzienlyke Drukkeryen, welke uit dit Magazyn haaren Voorraad opdoen, de nieuwe Schriften zo spoedig te leveren, als wel begeerd word. Ik zal altyd trachten de Eere en den Roem van deeze Gietery op te houden, en een iegelyk kan van de promptste bediening verzekerd zyn.

Ik blyf met achting,

Myn' Heeren,

UE. D. W. Dienaar

J. ENSCHEDE.

Haerlem
den 30 November 1768.

Digitized by Google

JOAN MICHAEL FLEISCHMAN.
Konstig Letter-stempel Snyder,
Geb: 1701 te Neurenberg,
Overl: in Amsterdam den 27 Mey 1768.

Digitized by Google

Groote opgeslagen Capitalen.

AB

Kleine opgeslagen Capitalen.

CEM

Paryſſe Capitalen.

Petit Canon.

BCEJF

AKQG

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Paragon Capitalen.
Paragon à deux Points.

ABCDE
FIGHJK
LMNOQ
RSWZÆ

Dubbelde Text Capitalen.
Petit Paragon à deux Points.

ABCDEFI
HJKLMSZ
GNOPQR,.

Digitized by Google

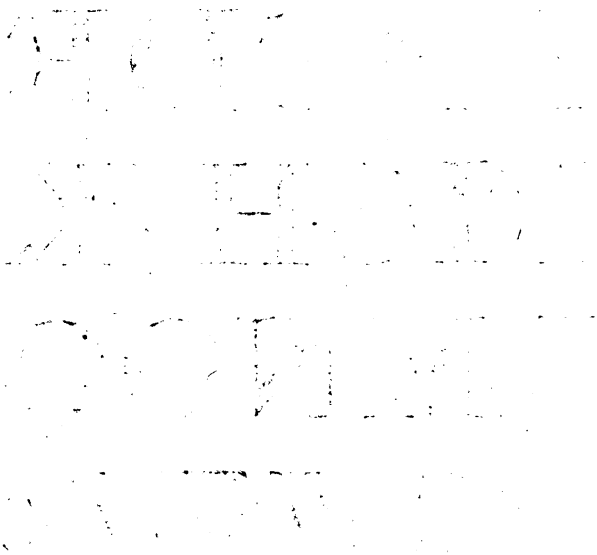

Digitized by Google

Dubbelde Auguſtyn Capitalen.
St. Auguſtin à deux Points.

ABCDEFGH
JKLMNOPW
QUIRSTVX
YZÆ-,;:.

Dubbelde Mediaan verbéterde Capitalen N°. 1.
Deux Points de Cicero.

ABCDEFGH
ISKLMNOP
QRJTUVW
XYZÆ-',;:.

Dubbelde Mediaan Capitalen N°. 2.
Deux Points de Cicero.

ABCDEFGHIJ
KLMNOPQRS
TVUWXYZ-,;:.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Deſcendiaan Capitalen.
Deux Points de Philoſophie.

A B C D E F G H I J
K L M N O P Q R S
T U V W Y Æ -’,;:.
1741.

Dubbelde Garmont Capitalen.
Deux Points Petit Romain.

A B C D E F G H I J
K L M N O P Q R S T
V U W X Y Z Æ -’,;:.

Dubbelde Gaillart Capitalen.
Deux Points de Gaillarde.

A B C D E F G H I J
K L M N O P Q R S T
V U W X Y Z Æ -,;:
1741.

Dubbelde Brevier Capitalen.
Deux Points de Petit Texte.

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T V W X Y Z Æ
1739.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paryſſe Capitalen Curcyf.
Petit Canon Italique.

ABDG
IJMT
ÆŒÇ;

Dubbelde Paragon Capitalen Curcyf.
Paragon à deux Points Italique.

ABDEF
HINRS
ÆÊÉÇ;'.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Text Capitalen Curcyf.
Petit Paragon à deux Points Italique.

ABCDEG
HIJKLP
TUXYZÉ

Dubbelde Auguſtyn Capitalen Curcyf.
St. Auguſtin à deux Points Italique.

ABCDEFGI
JKLMNOP
RSUZÆŒ:-.

Dubbelde Mediaan Capitalen Curcyf.
Deux Points de Cicero Italique.

ABCDEFGH
KMNTUVW
XZÇÆËÉ';:,.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paryſſe Geſchaduwde Capitalen.

ADEG

RSZÆ

Dubbelde Paragon Geſchaduwde Capitalen.

BCHIKN

PRWŒ.

Dubbelde Text Geſchaduwde Capitalen.

ABCDFIN

OTUVXZ

YJÆŒ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Auguſtyn Geſchaduwde Capitalen.

ABCDEFGI
HKLMNOS
PRTUVXY
ÉËËÈÊJÇ;,:-

Dubbelde Mediaan Geſchaduwde Capitalen.

ABCDEHJKM
LNOPQRSTW
XYZÆŒC;:,-.

Dubbelde Deſcendiaan Geſchaduwd-Gefigureerde Capitalen.

ABCDEFGHIJK
LMNOPQRSTUV
WXYZÆŒÉÈÊËÇ

NB. Deeze kunnen ook by de Geſchreven Letter gebruykt, en op dat Corpus gegooten worden.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paryſſe Canon Romein.
Gros Canon No. 1.

Regiam Magi-
ſtratum contr.
ABCDEF 12

Groote Canon Romein.
Fr. *Gros Canon.*
Engl. Two Lines Great Primer.

Ars Artium om-
nium Conſerva-
trix. HARLEMI. Ty

Groote Canon Curcyf.
Fr. *Gros Canon Italique.*
Engl. Two Lines Great Primer Curſiv.

Non inchoantibus
premium promit-
titur, ſed perſ. Æ

Digitized by Google

Digitized by Google

Kleine Canon Romein.
Fr. *Petit Canon.*
Engl. Two Lines Engliſh.
Hoogd. *Doppel Mittel Antiqua.*

Deum revereri & praecepta ejus obſervare: hoc eſt totum hominis. Virtute et Genio. abcd ABCDEFGHIJKL MNOPQRSTUVW YZÆ; ABCDEFGZJ Æ?:!

Kleine Canon Curcyf.
Fr. *Petit Canon Italique.*
Engl. Two Lines Engliſh Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Curſiv.*

Nos ad Patriam feſtinantes mortiferos Sirenum cantus ſurda aure tranſire debemus. Hieronimus. abcdefghijklmnopqrſtuv wxyz. , ;: '!??-

Digitized by Google

Digitized by Google

Aſcendonica Romein.
Fr. *Gros Parangon Romain.*
Engl. Double Pica Roman.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Antiqua.*

Quod quiſque in ano eſt, ſci unt. Sciunt Id qui in Aurum Rex reginæ dixerit : Sciunt in Æ ABCDEFGHIKLMN ([§†?✠ e ABCDEFGHIKLMNO

Aſcendonica Curcyf.
Fr. *Gros Parangon Italique.*
Engl. Double Pica Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Curſiv.*

Cathedralium, Monaſteriorum, ac omnium & ſingulorum beneficiorum, electivorum rerularium ſi Fris ABCDEFGHKLMNOPQRS.

Paragon Curcyf.
Fr. *Parangon Italique.*
Engl. Two Lines Pica Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Curſiv.*

Quicunque vult ſalvus eſſe, ante omnia opus eſt ut teneat Catholicam fidem: Quam niſi quiſque integram, inviolatamque ſervaverit, abſque dubio in æter

Digitized by Google

Digitized by Google

Paragon Romein.
Fr. *Parangon Romain.*
Engl. Two Lines Pica Roman.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Antiqua.*

Alde Manuce mettoit ordinairement à ſes Impreſſions une Ancre entortillée & morduë d'un Dauphin. C'etoit pour ſignifier qu'il travailloit ſans relâche, & pourtant avec poids & jugement; ainſi qu'il dit Lui-même au Prince de Carpi dans la Preface à la Sphere de Proclus,

EFGHIJKNOQRTVWX
YZŒ ÆABCDEXYZ * * * ✠ ( )
1 2 0 Á È Î Ö Ũ ñ ỷ ℞ q̀ q̃ q́ ç ę (1)

Paragon Curcyf.
Fr. *Parangon Italique.*
Engl. Two Lines Pica Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Curſiv.*

Het loon word niet aan den beginnende belooft, maar het word aan de volhardende gegeeven.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paragon Curcyf.

Roterodama mihi tellus, natalis origo: Non poſtremi inter Batavas hinc nominis urbes: Me celebrant clarum famæ præconia magnæ: Barbaries per me ceſſit quòd finibus exul: Divinis dederim quòd lucem rebus amoenam, Et Latij imbuerim linguas ſermonis honore: BDLMR
a b c d e f g h i j l m n p q r ſ s t u v x ſia

Kleine Paragon Romein.

L'on commence par établir que ce n'eſt pas une choſe aiſée que de faire des expériences. ABCDEFH
abcdeſghijklmnopqrsſtuvwxyz æœ
ſiſiſtſſſiſlſiſſiffiſſlffiſhſbç áéíóú àèìòù

Kleine Paragon Curcyf.

At etiam literas, quas me ſibi miſiſſe diceret, recitavit homo & humanitatis expers, & vitæ communis ignarus. Æ
ABCDEFGHIJKç ä ö ü ſiſiſt ſſ ff ſ

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Romein op Paragon.

Lors qu'Aspaſie étoit concubine d'Artaxerxès. On ne ſauroit lui donner moins de vingt ans à la mort de Cyrus: elle avoit donc ſoixante - quinze ans lors qu'un nouveau Roi la demande comme une grace particuliere. z'ARUV

ABCDEFGHIJKLMNOP
QRSTUVWXYZÆ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Text Curcyf op Paragon.

Aspaſia, qui eſtoit fort âgée, & toutesfois très-belle, qui avoit eſté putain de ſon feu frere. Darius ſon fils en devint ſi fort amoureux, tant elle eſtoit belle nonobſtânt l'âge, qu'il

ÆABCDEFGHIKLNOP
Q R S T V W X Y Z U J
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Romein.

Fr. *Gros Romein gros œil.*
Engl. Great Primer Roman.
Hoogd. *Tertia Antiqua.*

Lors qu'Aspaſie étoit concubine d'Artaxerxès : On ne ſauroit lui donner moins de vingt ans à la mort de Cyrus : elle avoit donc ſoixante - quinze ans lors qu'un nouveau Roi la demande comme une grace particuliere. PLTGA ABCDEFHIJKMNOQSU VWXYZÆ ÆABCDEFGHIJKL MMNOPQRSTUVWYZ ÇĒŌV̀R̸ 12345678910†([¶§!?ą́ǫ́ı́ũm̃ñ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Text Curcyf.

Fr. *Gros Romain gros œil Italique.*
Engl. Great Primer Curſiv.
Hoogd. *Tertia Curſiv.*

Ciceron menagea toûjours Dolabella le plus doucement qu'il put. Il avoit ſans doute plus d'habileté que de fermeté, & il voioit que le parti de Pompée ſe ruïnoit de plus en plus par les contiuelles victoires de Jules ABCDEFGHIKLMNO PQRSTVWXYZ. UJÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Digitized by Google

Digitized by Google

Kleine Text Romein No. 2.

Vult tamen tibi Iuſtinianus, ut iſte curator præſte ſolemne jusjurandum apud Præfectum urbi, vel Præſidem, quo edicat omnia ſe re-
EeDEFGHIKLMNOPQVRSTVWVXZ: ABC
&GHIKLMNOPQuRSTVWXYZ,..:

Kleine Text Curcyf No. 2.

Eo miſit Rex Suecus Theodoricum Falckenburquum, adminiſtratoris adjuturum conatus; Joa neid inerat eommeatus, & rei tormentariæ Mag deburgum euravetr ABCDEFGHIJKL MNOPQRSTVUWXYZ Æ jasis ſt ſtw

Kleine Auguſtyn Romein.

Tardius aliquanto moleſtiuſque cum ORANGIO acta res eſt. Is enim recua ſcripſerat, Hollandis, Zelandiſque atque Burgundis Præfectum deſignaret quando ſe hiſce prefecturis ce
hijklmnopq ſstvuw ABCDEFGHI
ABCDEFGHIKLMNOP Q STVUXYZ Æ

Kleine Auguſtyn Curcyf.

Æadem, is admonenti Gubernatrici ut abiret Amſtelodamo, non modo non a paruerit, ſed etiam Miſſuma Gubernatrice Turrium a ſecretis pri urbe Protinus abſcendere, non Exaudito Re-
AABCDE FGHJI KLM MNOP

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Romein op Text.

Le Pape envoia des Députez au Duc de Baviere, & lui écrivit que ſon intention étoit que ſi Virgile étoit Prêtre, on le dégradât du Sacerdoce, & qu'on l'envoiât á Rome pour y &c ;:?!(§¶†]

ABCDEFGHILMNOPQRTW XYZÆJU ABCDEFGHIKLNOPQ RSTVWXYZUJÆ 1234567890

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Auguſtyn Curcyf op Text.

Nam mihi ſane diteſcendi opportunitates præclares reſpublica bene geſta præbuit, quum alias ſaepe, tum vero maxime ante hoc quadriennium, quando in Samnites, Lucanos, Bruttiosque conſul cum & &c ?? ! ! ſſ

ABDEFGHIKLMNOPQRS VWXYZ ÆUJ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Romein No. 1.
Fr. *St. Auguſtin Romain, Gros Oeil.*
Engl. Engliſh Roman.
Hoogd. *Grobe Mittel Antiqua.*

Erasme ecrit â Bilibaldus Pirkheymer en 1522. Plerique inſidiantur homini, propemodùm conjurati ut illum perdant. Ubi quid novi operis prodit, quod putent fore vendibile, mox unus atque alter ſuffuratus ex ipſius officinâ exemplar, excudit ac venditat minimò. Interim Frobenius immenſam pecuniam impendit in Caſtigatores, frequenter & in Exemplaria. Huic iniquitati facilè ſuccurretur, ſi fiat Imperatorium
ÃẼÕÕẼÇÇ () [*] !!! ?? §*§ †† ¶¶
ħ ɛ̸ a̸ a̸ ɛ̸ ɛ̸ ɪ̸ ɪ̸ o̸ o̸ u̸ u̸ a̸ a̸ ɪ̸ ɪ̸ u̸ u̸ o̸ o̸ o̸ ãẽĩõm̃ñ
ABCDEFGHIXYZÆABCDEFGH
& ct æ œ k w ẏ ℞⁹ ç ê 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 : ;
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Auguſtyn Curcyf.
Fr. *St. Auguſtin Italique.*
Engl. Engliſh Curſiv.
Hoogd. *Mittel Antiqua Curſiv.*

Totum meæ pondus injuriæ Romanis auribus intimare ſtudebo, & tam Epiſcopum quam Canonicos, quoniam primum judicium de illo qui in me malus extitit mutare machinati ſunt, quantum potero perurbabo, ac
ABDEFGHIJKLMNOPQR
STUVWXYZÆ & ct
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Romein No. 2.
Fr. *St. Auguſtin Romain, petit Oeil.*
Engl. Engliſh Roman.
Hoogd. *Kleine Mittel Antiqua.*

Commentateurs d'Ariſtote auroit tout autrement répondu à la queſtion de l'Impératrice, que ne fît Pierre. Il auroit ſoutenu que le bien public demande & qu'en cette action là, autant & plus qu'en aucune autre.

13467890 ℞ ℣ [†] * ¶ ?) ABCDEFGHJ
KLMNOPQRSTUVWXYZÆ
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1732.

Mediaan Romein op Auguſtyn.

Le traître dont parle Suger étoit un homme que le Roi d'Angleterre avoit comblé de bienfaits, & qui ne laiſſa pas de s'engager dans une conſpiration contre ſon maître; il en fut quitte pour ſon ſexe & pour ſes yeux, & n'en fut point pendu ainſi qu'il le méritoit. Ç Ā ¶ § ℣
ÆBCDEFGHIJLMNOPQRSTUV
WXYZ 1234567890 ꝉ ꝉ ꝉ ħ Õ Ẽ ℞ *
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Mediaan Curcyf op Auguſtyn.

Et que cela fût jugé indigne de la gravité & de la Majeſté d'un Roy: d'autant plus que la choſe ſe faiſoit publiquement & devant un grand monde.

ABDFGHILMNOPQRSTVWX
YZÆUJ & ct ã ẽ ĩ õ ñ m̃

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Romein.
Fr. *Cicero Romain.*
Engl. Pica Roman.
Hoogd. *Cicero Antiqua.*

COLONNA (VICTORIA) Dame illuſtre & ſavante. Voiez VICTORIA COLONNA. André cite mépriſe à Rivet. Nous marquons une Lettre ce l'a copié en pluſieurs endroits. Voſſius ne croit point prétend que cet Archevêque de Florence. JAQUES COLUMNA, Dominicain & Hiſtorien a Florence l'a citée quelquefois. Poſſevin parle Antonin, Archevêque de d'un & il jusqu'à l'an Colophonienne. La nomme auſſi attribuelle de quelques Oracles en Vers &c. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Mediaan Curcyf.
Fr. *Cicero Italique.*
Engl. Pica Curſiv.
Hoogd. *Cicero Curſiv.*

Il s'en informa à Pomponius Atticus qui ne put l'en bien inſtruire. Il vouloit ſavoir ſi Rutilie étoit morte avant ou après ſon Fils. Rutilia vivo ne C. Cotta filio ſuo mortua ſit, an mortuo? Pertinent ad eum librum quem de luctu minuendo ſcripſimus. Dans une autre Lettre il ſe ſert de ces paroles; de Rutilia, quoniam videris dubitare, ſcribes ad me cum ſcies, ſed quam primum. La Note de Corradus eſt trop curieuſe pour ne devoir pas être rapportée: Mortuo mortua eſt quod mirum?!
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T
V U W X Y Z Æ. â ê î ô û ä ë ï ö ü
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Romein No. 2.

Flavius Veſpaſianus duos reliquit filios, Titu majorem & Domitianum juniorem. Titus Patri in imperio ſuc adeo laudatus & amatus propter ſingularem humanitatem iuſtitiam & beneficentiam, ut amor & deliciæ generis humani dictus ſit. Cœpit & imperare Anno Chriſti, impe t u v x y z. æ œ A B C D E F G H I K L M N O P Q R

Mediaan Curcyf No. 2.

Interea Herbpoli, Sueinfurtti, Kitziugæ confluxerant auxiliares Suecotum, Saxonicæ, Haſſiacæ copiæ, ut exercitum efficerent millium: Quæ medio Auguſto conjuncta caſtris regiis, non tantum æquarunt vires, ſed & audaciam cinvere ultro laceſſendi Cæſariones,

Deſſendiaan Romein op Mediaan.

Quæ omnia, & quod deinceps adjecturus ſum, variis ab auctoribus tradita, conquiri exponique non inconveniens nec inutile judicavi: quo virorum, quibus fulta res Romana per duriſſimos caſus ad imperii gloriaeque incomparabilem magnitudinem pervenit, A B C D E F G H I L M N O P R S T V W X Y Z J U Æ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ℞ ? ẏ † * ſt œ ſt & ct [A B C D E F G H I K L M N O P Q S T V W X Y Z J U Æ) ſſ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1734.

Deſſendiaan Curcyf op Mediaan.

*Quare cum iſta paupertate mea, & aliis opulentiſſimis hominibus, & te quoque ipſo me copioſiorem eſſe judicio. Nam ego tantum habeo, ut plus non deſiderem: tu, niſi Epirum & cetera, quae tenes, poſſidens in opem te eſſe crederes, in Italiam trajeciſſes? Sed pulchram facultatem beneficia hominibus dandi praeſtat A B C D E F G H I L M N O P Q R S T V W X Y Z Æ J U ſb & ct æ œ ſſ ffl ffi ffi ę ç [ ] ? ; ; ! ! * : **

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1734.

Digitized by Google

Digitized by Google

Deſcendiaan Romein, Eerſte Schrift.

Fr. *Philoſophie Romain.*
Engl. Smal Pica Roman.
Hoogd. *Deſſendian Antiqua.*

Il y a des gens qui les eſtiment beaucoup; quelques Proteſtans mêmes les louent. Mr. Arnoldus indique pluſieurs Paſſages des Ecrivains Catholiques qui ont admiré Rusbroch. Mais il ne devoit pas mettre de ce nombre François Swertius. Apparemment ce qui l'a brouillé eſt de s'être ſouvenu qu'il y a un Livre intitulé Athenæ Batavæ, &c. ſſ ffi ſſi ffi A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z: ? Æ

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 § * † !

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1734.

Deſcendiaan Romein, Tweede Schrift.

At etiam literas, quas me ſibi miſiſſe diceret, recitavit homo & humanitatis expers, & vitæ communis ignarus. Quis enim unquam, qui paulum modo bonorum conſuetudinem noſſet, literas ad ſe ab amico miſſas, offenſione aliqua interpoſita, in medium protulit, palamque recitavit? Quid eſt aliud, tollerere è vita vitæ ſocietatem, quam tollere amit

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1753.

Laatſte Deſcendiaan Romein, Derde Schrift.

Imprimis Marcum Tullium opponebat, cuius Oratio optima fertur eſſe quæ maxima. Pleriſque enim orationibus longiore tractu vis quædam & pondus accedit. Utque corpori ferrum. Sic oratio animo non ictu magis quam mora imprimitur. Videmus, ut ſtatuas ſigna, picturas, hominum denique multorumque animalium formas, arborum etiam, ſi modo ſint decoræ, Nihil magis, quam amplitudo commendet: idem orationibus evenit: quinetiam voluminibus autorita- A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ J.

A C D E H I L M N O P S T U Y 1761.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1761.

Digitized by Google

Digitized by Google

Deſcendiaan Curcyf, Eerſte Schrift.

Fr. *Philoſophie Italique.*
Engl. Smal Pica Curſiv.
Hoogd. *Deſſendian Curſiv.*

Ciceron menagea toûjours Dolabella le plus doucement qu'il put. Il avoit ſans doute plus d'habileté que de fermeté, & il voioit que le parti de Pompée ſe ruïnoit de plus en plus par les continuelles victoires de Jules Céſar. Il craignoit apparemment que le vainqueur ne ceſſât enfin d'uſer de clémence, & ne ſe défit de ceux qui avoient à l'ame républicaine, avec des talens capables de le traverſer. Te intuens, Dolabella, qui es mihi cariſſimus, non poſſum de utriusque veſtrum errore reticere. Dicerem, &c.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVWX
YZJUÆ 1234567890j:;?!çkwxyzæœ
áéíóú äëïöü áéíóú àèìòù ﬆﬀﬁﬂﬃﬄ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1734.

Deſcendiaan Curcyf, Tweede Schrift.

L'on commence par établir que ce n'eſt pas une choſe aiſée que de faire des expériences. Cette occupation que même des ſavans ont traité de frivole & de puerile, demande beaucoup d'art, beaucoup de fineſſe & de ſagacité d'eſprit. Elle veut ſur-tout qu'on ait renoncé à ce je ne ſai quoi de faux que chacun met dans ſa manière favorite d'enviſager les objets extérieurs Un

ABCDEFGHIJKLMNOPQRST
VUWXYZÆ âéíóû äëïöü.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1753.

Garmond Romein op Deſcendiaan.

L. Guicciardin geeft van Haerlem dit Getuigenis: In deeze Stad is allereerſt uitgevonden de Konſt van de Boekdrukkerye, en de wyze van Letteren te gieten; gelyk men die tegenwoordig geheel Europa door is gebruikende. Maar alzo de Vinder quam te ſterven, eer de Konſt in haar kracht en volkomenheid noch was, zo is zyn Dienaar (zo men zeid) tot Mentz gaan woonen, alwaar hy deze nootwendige Weetenſchap in 't licht brengende, blydelyk ontfangen is.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Digitized by Google

Digitized by Google

Groote Garmond Romein.

Sed pro ſuæ libito voluntatis omnium & ſingulorum tam Eccleſiarum Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, Monaſteriorum, ac omnium & ſingulorum beneficiorum, Electivorum Regularium & Sæcularium, quàm aliorumcumque Regni Franciæ, ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆABCDEFGHKLMOPQRSTVWXYZJU. ſtſſſſſſſſſſſſ‡†§ abcdefghijklmnopqrſstuvwxyz

Garmond Romein No. 1.

Fr. *Petit Romain.*
Engl. Long Primer Roman.
Hoogd. *Corpus Antiqua.*

Lors qu' Aspaſie étoit concubine d'Artaxerxès. On ne ſauroit lui donner moins de vingt ans à la mort de Cyrus: elle avoit donc ſoixante-quinze ans lors qu'un nouveau Roi la demande comme une grace particuliere, & lors qu'un Roi à qui elle avoit appartenu cinquante-cinq ans ne put ſe réſoudre à la céder; il faloit donc qu'à cet âge-là elle eût encore beaucoup de charmes. Cela n'eſt-il pas extraordinaire? Peut-on s'imaginer ſans rire qu'une femme de près de quatre-vingts ans ſoit faite Prêtreſſe, afin qu'aucun homme n'en puiſſe jouïr? A-t-on beſoin alors d'être enga-

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ.
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ.1234566890
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Garmond Curcyf No. 1.

Fr. *Petit Romain Italique.*
Engl. Long Primer Curſiv.
Hoogd. *Corpus Antiqua Curſiv.*

eut, celle qu'il aima le plus fut Aspaſia, qui eſtoit fort âgée & toutesfois très-belle, qui avoit eſté putain de ſon feu frere, Darius ſon fils en devint ſi fort amoureux, tant elle eſtoit belle nonobſtant l'âge, qu'il la demanda à ſon pere en partage, auſſi bien que la part du Royaume. Le pere, pour la jalouſie qu'il en eut, & qu'il participât avec lui de ce bon boucon, la fit Prêtreſſe du Soleil; d'autant qu'en Perſe cet-j'entens mieux la Magie, je bois mieux que lui, & je poromieux le vin que lui (29). *C'eſt un efféminé, c'eſt un patron, il ne monte pas à cheval lors même qu'il va à la chaſſe,*

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Digitized by Google

Digitized by Google

Kleine Garmond Romein No. 2.

Ex Hadriani Junii Batavia. Habitavit ante annos centum duodetriginta Harlemi in aedibus ſatis ſplendidis (ut documento eſſe poteſt fabrica quae in hunc usque diem perſtat integra) foro imminentibus e regione Palatii Regalis, Laurentius Joannes cognomento Aedituus Cuſtosve, (quod tunc opimum et honorificum munus familia eo nomine clara haereditario jure poſſidebat) is ipſe qui nunc laudem inventae artis Typographicae recidivam juſtis vindiciis ac ſacramentis repetit, ab aliis nefariae poſſeſſam et occupatam, ſummo jure omnium triumphorum laurea maiore donandus. Is forte in ſuburbano nemore ſpatiatus (ut ſolent ſumpto cibo aut feſtis diebus cives qui otio abundant) coepit faginos cortices principio in literarum typos conformare, quibus inverſa ratione ſigillatim chartae impreſſis verſiculum unum atque alterum animi gratia ducebat, nepotibus generi ſui liberis exemplum futurum. ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXY

ZÆ ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

1234567890 áéíóú àèìòù âêîôû äëïöü§*?!;-,.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1763.

Kleine Garmond Curcyf No. 2.

Quod ubi feliciter ſucceſſerat, coepit animo altiora (ut erat ingenio magno et ſubacto) agitare, primumque omnium atramenti ſcriptorii genus glutinoſius tenaciusque, quod vulgare lituras trahere experiretur, cum genero ſuo Thoma Petro, qui quaternos liberos reliquit omnes ferme conſulari dignitate functos (quod eo dico ut artem in familia honeſta et ingenua, haud ſervili, natam intelligant omnes) excogitavit, inde etiam pinaces totas figuratas additis characteribus expreſſit: quo in genere vidi ab ipſo excuſa Adverſaria, operarum rudimentum paginis ſolum adverſis, haud opiſtographis, is liber erat vernaculo ſermone ab auctore conſcriptus anonymo, titulum præferens, Speculum noſtrae ſalutis: in quibus id obſervatum fuerat inter prima artis incunabula (ut nunquam ulla ſimul et reperta et abſoluta eſt) uti paginae averſae glutine commiſſae cohaereſcerent, ne illae ipſae vacuae deformitatem adferrent.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVWXYZÆ?;:

& ct æ fi ſi ffi ſſi ſt ſſ ff ſl ffl ſſl áéíóú àèìòù âêîôû äëïöü

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1763.

Digitized by Google

Digitized by Google

Galjart Romein, Courant-Letter, No. 1.

Den 2 Juny, 1768, 's avonds was op het Stadhuis te Amſterdam een allerprachtigſt Ball, 't welk door de Wel-Ed. Groot Achtb. Heeren Burgemeeſteren en Regeerders dier Stad aan en ter Eere van hunne Doorluchtige en Koninglyke Hoogheden werdt gegeeven; waarop, behalve deeze Doorluchtige Perſoonaadjen en hun byhebbend Gezelſchap en Gevolg, tegenwoordig waren de Prins van Heſſen-Kaſſel, de Prins van Lambeſc, Groot-Stalmeeſter van Frankryk, de Ambaſſadeur van Spanje, Marquis del Puente Fuerte, benevens nog verſcheidene andere Grooten; en voorts alles wat 'er aanzienlyk en van Rang van beide de Sexen in deeze Stad was, waartoe over de 1400 Biljets uitgedeeld waren. Het is onmooglyk eene volleedige Beſchryving en volkomen Denkbeeld te geven, aan iemand die 't zelve niet aanſchouwd heeft, van al de Luiſter, Pracht en Vermogen, welke daarby elkander gezien werden. De Zaal was met over de 8000 Lampions, altemaal van Waſch met differente kleuren, verligt; alle de orde volgende van de twee boven elkander ſtaande Bouwordes, welke in dit Gebouw plaats hebben. De Pilaſters waren omſlingerd met Guirlandes, die met roode Lampions waren geïllumineerd. De Feſtonnen onder de Venſters waren in 't Groen, en de beide Deurgeſtellen aan de Groote Trap en het Portaal van Schepens-Kamer, van onder tot boven met Ligten van allerlei Kleuren. De Architraaf en Cornis waren insgelyks met Ligten gantſch doorgaande bezet. De Orcheſten waren Feſtonsgewys geïllumineerd, en pronkten in hun midden met het Stads-Wapen. De Koſtbaarheid van Kleederen, Juweelen en allerlei Soorten van Verſierſelen, waarin ieder der Aanweezenden heeft trachten uit te blinken, is onbeſchryflyk. Amſterdam heeft nooit zodanig eene Vertooning binnen zyne Wallen gezien als deeze. 1234567890.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1745.

Galjart Curcyf, Courant-Letter, No. 1.

Saturdag, den 4 dito, zynde de dag. tot het vertrek van hunne Doorluchtige en Koninglyke Hoogheden beſtemd, kwamen de Heeren van de Regeering met hunne Vrouwen, ten half 8 uuren op het Stadhuis, en na dat dezelve van de Hoog-Vorſtlyke Perſoonen Affcheid genoomen hadden, nam het Hooge Gezelſchap ten acht uuren de Reis aan, onder het ſpeelen der Klokken enz. Zo dra de Train tot voor de Utrechtſche Poort genaderd was, nam zyne Doorluchtige Hoogheid van de vier Heeren Kolonellen op eene zeer vriendelyke wyze Affcheid, en reed vervolgens tot aan de Beerebyt: Aldaar uitgetreeden zynde, namen hunne Doorluchtige en Koninglyke Hoogheden ook een zeer minzaam en teder Afſcheid van de Heeren van de Regeering, ſtapten in de Jagten, en vertrokken over Weeſp na Zuylen. In den Amſtel zag men alle de Plaiſier-Jagtjes en Boejers met volle Zeilen, onder hunne Kommandanten in Linien geſchaard, om hunne Hoogheden te ſalueeren, gelyk ook uit het Geſchut van de Stad geſchiedde enz.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1763.

Digitized by Google

Digitized by Google

Galjart Romein No. 2.

Engl. *Bourgeois Roman.*
Hoogd. Bourgeois Antiqua.

Ce ne fut pas encore tout ce que les Athéniens y perdirent. B Une autre Flotte de cinquante voiles qu'ils envoyoient au ſecours de leurs gens aſſiégés, entra dans une des bouches du Nil fort peu de tems après que la place eut été rendue, dans le deſſein d'aller les dégager, ne ſachant encore rien de ce qui étoit arrivé. A peine y étoit-elle entrée, que la Flotte de Perſe qui tenoit la me vint l'y attaquer par derriére, pendant que l'Armée lui faiſoit des décharges de traits de deſſus les bords de la riviére Il n'en éche pa que quelques Vaiſſeaux, qui percérent au travers de la Flotta ennemie, & tout le reſte y périt. Ainſi finit la funeſte guerre qu

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ [†].?!§
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ. 1234567890.
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1740.

Galjart Curcyf No. 2.

Engl. *Bourgeois Curſiv.*
Hoogd. Bourgeois Curſiv.

Le Pape Pie IV. ſoubaita, vers le milieu ſeiſiéme ſiécle, que l'on fit un choix des plus belles Fables d'Eſope & d'autres anciens Auteurs, pour les faire mieux gouter aux jeunes gens, & pour les leur faire mieux retenir. Il chargea de l'execution de ce deſſein un des plus habiles Humaniſtes de ſon tems, nommé Faërno. On n'avoit pas alors les Fables de Phedre, qui ne parurent que vint ans après, comme il ſe reconnôit par la Lettre de l'un des Meſſieurs Pithou à ſon frere & par celle de M. Rigaut a M. de Thou. Faërne, obeiſſant a l'ordre du Pape, n'avoit aucun excellent modéle, qu'il put imiter, & la mort précipitée ne lui laiſſa pas le loiſir de revoir ſon ouvrage, & de le mettre au point
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ.
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1735.

Groote Brevier Romein.

Fr. *Petit Texte, Gros Oeil.*

Je ſai ce qu'eſt Lucrece, elle eſt ſage & discrette, A lui faire préſent mes efforts ſeroient vains, Elle a le cœur trop bon: mais ſes gens ont des mains; Et, bien que ſur ce point elle les de ſavoue, Avec un tel ſecret leur langue ſe dénoue, Ils parlent, & ſouvent on les daigne écouter. A tel prix que ce ſoit, il m'en faut acheter. Si celle-ci venoit qui m'a rendu ſa lettre, Après ce qu'elle a fait j'oſe tout m'en promettre; Et ce ſera hazard ſi, ſans beaucoup d'effort, Je ne trouve moyen de lui payer le port. CLITON. DOANTE. Certes, vous dites vrai, j'en juge par moi-même, Ce n'eſt point mon humeur de refuſer qui m'aime; Et, comme * † ‡ § 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ.
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ. ? !-
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1740.

Digitized by Google

Digitized by Google

Brevier Romein.

Fr. *Petit Texte.*
Hoogd. Brevier Antiqua.

J'ai promis dans l'Article du Maréchal d'Ancre de parler ici des réflexions de Balzac, sur une pensée de Malherbe qui ressemble à celle de Claudien: je m'aquitte de ma promesse. Il est vray qu'on parloit ainsi, avant que la Religion Chrétienne eût reformé le langage. On accusoit les Dieux de tout le mal que faisoient les hommes. La Providence divine étoit prise tous les jours à partie, par quelqu'un qui se plaignoit que les choses du Monde n'alloient pas comme il eut voulu. Ce Tyran heureux porte témoignage contre Dieu. C'est un ancien mot allegué par vôtre Ciceron; Et il n'est rien de si vulgaire dans les Vers des Poëtes Payens, que le crime de leurs Dieux, &c.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ.
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t v u w x y z æ. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 * ? †

J. M. Fleischman sculpsit. 1735.

Brevier Curcyf.

Fr. *Petit Texte Italique.*
Hoogd. Brevier Cursiv.

Il causa mille chagrins à Ciceron.] *Pour ne pas répéter ce que j'ai dit dans l'Article de Dolabella, touchant les nouvelles Tables qu'il proposa en faveur des gens endettez, je me contente de rapporter une ou deux preuves du chagrin de son beau-pere. O dit! s'écrie-t-il dans une Lettre à Atticus, generum ne nostrum potissimum, ut hoc, vel tabulas novas. Quod me audis, dit-il dans une autre Lettre, fractiorem esse animo, quid putas, cum videas accessisse ad superiores ægritudines præclaras generi actiones? C'étoit un jeune homme qui s'étoit mal comporté. Cœlius le fit entendre adroitement à Ciceron, lorsqu'il le félicita sur ce mariage: je rapporterai ses paroles, parce qu'elles contiennent le compliment que l'on feroit aujourd'hui en pareil cas. On excuseroit le passé sur la jeunesse,*

&c. éétúú äëïöü déétóú àèìòù ßſſfſſiſſiffſſi ffi æœkwß&

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V W X Y Z. J U Æ.

J. M. Fleischman sculpsit. 1735.

Collonel Romein.

Religio, causæque viam non sponte sequebar, Alterius, vacuo quæ currere semina motu affirmat, magnumque novas per inane figuras fortuna non arte, regi: quæ Numina sensu ambiguo vel nulla putat, vel nescia nostri. Abstulit hunc tandem Rufini pœnat umultum, absolvitque Deos. Jam non ad culmina rerum injustos crevisse queror: Ut lapsis graviore

Depuis Constantin même, & sous les enfans de Théodose, il y a des exemples de ces blasphèmes Poëtiques, & de cette profane liberté. Si Rufin n'eût été puni de ses crimes, on alloit appeller les Dieux en Justice, comme fauteurs & complices de Rufin: Un de nos Poëtes a dit je ne sçay quoi de semblable; mais en vérité d'une excellente maniére, & sa copie passe tous ses originaux, &c. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0. §[ffl ffl ffi ffi

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t v u w x y z æ.

J. M. Fleischman sculpsit. 1735.

Digitized by Google

Digitized by Google

Collonel Curcyf.

Ciceron menagea toûjours Dolabella le plus doucement qu'il put. Il avoit sans doute plus d'habileté que de fermeté, & il voioit que le parti de Pompée se ruïnoit de plus en plus par les continuelles victoires de Jules César. Il craignoit apparemment que le vainqueur ne cessât enfin d'user de clémence, & ne se dé de ceux qui avoient à l'ame républicaine, avec des talens capables de le traverser. Te intuens, Dolabella, qui es mihi carimus, non possum de utriusque vestrum

Æ A B C D E G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

J. M. Fleischman sculpsit. 1738.

Joly Romein No. 1.

Ce ne fut pas encore tout ce que les Athéniens y perdirent. B B. Une autre Flotte de cinquante voiles qu'ils envoyoient au secours de leurs gens assiégés, entra dans une des bouches du Nil fort peu de tems après que la place eut été rendue, dans le dessein d'aller les dégager, ne sachant encore rien de ce qui étoit arrivé. A peine y étoit elle entrée, que la Flotte de Perse qui tenoit la me vint l'y attaquer par derriére, pendant que l'Armée lui faisoit des décharges de traits de dessus les bords de la Rivière. Il n'en échappa que quelques Vaisseaux, qui percérent au travers de, &c.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZJÆ ç ç

ABCDEFGHIKLNOPQRSTUVWXYZJÆ 1234567890.

J. M. Fleischman sculpsit. 1738.

Joly Romein No. 2.

Quam necessario sit futuris Jurisconsultis Institutionem Imperialium diligens, Amice. Sunt totius Jurisprudentiæ primiordia. Rippe non tantum Iuris antiqui: sed & Novi; continent compendium. Utriusque Juris cognitio quidem utilis; sed hujus magis est necessaria. Proinde cum multa ab Imperatore in institutionibus suis positive ut loquuntur plurima tantum proponantur narrative; illa rubrica ab his sun abscindenda; Abscissa Memoriæ

Chr. van Dyk sculpsit.

Joly Curcyf No. 1.

Ce ne fut pas encore tout ce que les Athéniens y perdirent. B. B. Une autre Flotte de cinquante voiles qu'ils envoyoient au secours de leurs gens assiégés, entra dans une des bouches du Nil fort peu de tems après que la place eut été rendue, dans le dessein d'aller les dégager, ne sachant eucore rien de ce qui étoit rien arrivé. A peine y étoit elle entrée, que la Flotte de Perse qui tenoit la me vint l'y attaquer par derriére, pendant que l'Armée lui faisoit des décharges de trait s de dessus les bords de la Rivière. Il n'en échappa que quelques Vaisseaux, qui percédent au, &c. ----

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVWXYZÆJ ssishfisist & & a æ ù

J. M. Fleischman sculpsit. 1738.

Joly Curcyf No 2.

Jam pervenimur ad quintam & ultimam quæstionem quæ est de criminibur Regit Caroli, tu constare possit Jure an iniutia sit damnatur. Nullum crimen esse ex quo ille qui est condemnati Potiur quippe pronum & effet pronuntiare iniusuim illud & iniquum, immo & ipsissiu omnino in patricidiumstusse judicium cui succubuit. Cæterum quo A B C D E F G H I K L N O P Q R S T V U W X Y Z. a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t v u w x y z

Chr. van Dyk sculpsit.

Nonparel Romein.

Fr. *Mignonne Romain.*

Ce mouvement aiant ôté aux Alliés toute espérance de pouvoir combattre, il fut résolu de bombarder l'Ennemi. On exécuta cette résolution dès le meme soir. Les Danois en firent de meme à l'aide de seize Mortiers. Cette manière de faire la Guerre n'étoit pas du goût du Roi. On apprit qu'on se tourmentoit en vain, & qu'il n'y avoit pas moyen d'attaquer, 'Ennemi avec avantage. Cette nouvelle fit changer de résolution au Roi. Il prit ce, & æ

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ 1234567890

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz. ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleischman sculpsit. 1735.

Digitized by Google

Digitized by Google

Nonparel Curcyf.

Ego vero quum ceteros Romanos omnes amicos habere expeto, tum præsertim te, C. Fabrici, quem inter ceteros civili militarique virtute præstantissimum esse judico Unum desse tibi indignor, quod, re familiari angustiore utens, debitum magnis viris splendorem tueri minime potes. Sed hanc fortunae injuriam ego diutius tibi molestam esse non patiar, daboque auri arbentique facti & infecti eam copiam, qua ditissimorum quorumque census facile vincas. Hoc enim in primis fortunaeque meae, &c. ú ñ ũ m̃
abcdefghijklmnopqrſtuvwxyz. áéíóú àèìòù äëïöü ãẽĩõũ m̃ñ
[*ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ*]
(*& ct æ ß ff fi fl ffi ffl ſt ſh ch ck ſs ſi ſl ſſ ſſi ſſl ſſh ſch ck : ; !?*)

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1735.

Engelſe Nonparel Romein.

The preparations of the heart in man, and the answer of the tongue is from the LORD. All the ways of a man are clean in his own eyes: but the LORD weigheth the spirits. Commit thy works unto the LORD and thy thoughts shal be established. The LORD hath made all things for himself: yea, even the wicked for the day of evil. Every one that is proud in heart, is an abomination to the LORD: though hand join in hand, he shal not be unpunished ORD abcdefghijklmnoprsſtuvwxyzthſhſiſn 1234 BfiiABCDEFGHI

Engelſe Nonparel Curcyf.

By mercy and truth iniquity is purged; fear of the Lord, men depart from evil. When a mans ways please the Lord, he maketh even his enemies to be at peace with him. Better is a little with righteousness, then great revenues without right. A mans heart deviseth his way: but the Lord directeth his steps. A divine sentence is in the lips of the king: his mouth transgresseth not in judgement It is an abomination to kings to commit wickedness: for the throne is established by righteousness. ABCDEFGHIJKLMNOPQRST V UW X YZ, abcdefghij

Parel Romein No. 1.

Fr. *Nonpareille Romain.*

Des que les Satyres de L. Sectanus eurent été répandues dans le Public, elles y produisirent l'effet qu'on devoit naturellement en attendre. La malignité ordinaire au cœur humain fait presque toûjours recevoir avec empressement ces sortes d'Ouvrages, pour peu qu'il y ait de sel & d'esprit. On les lit avec avidité. Chacun y entend fineſſe. On y reconnoit

Totaque victori tellus inventa pateret: Prœbebat longam, nugari certa, querelam bellua. Cognati nimirum gentibus illis, Dissimilesque parum, vexabt hospidis mœs simioli; &c.
deuſis miſcebat omnia turmis, pejores mutilis cantoribus, & parasitis. Quid fieret? Nugas & ludicra ferret Iberus? Sed non ad eadem visum est sævire. Quid ergo? 1234567890.
abcdefghijklmnopqrſtuvwxyz. ſiſi ffi ffl ſt ſh ch ck (* †) [§] ¶ ♭ ♯ ° ❡
áéíóú ñ̃ ę̃ ę̃ ç̃ ç̃ áéíóú äëïöü ?'!;- áéíóú àèìòù ABCDEFGHIJK
LMNOPQRSTVUWXYZÆ. ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Parel Romein No. 2.

Dicet aliquis ex vobis; Quomodo resurgent mortui? & quali corpore venient? Stulte, semen quod tu seminas, si non moriatur, non reviviſcit. Et in quod seminas, nequaquam illud corpus quod futurum est seminas, sed granum nutum tritici aut hordei, aut reliquorum seminum. DEUS autem dat ei corpus quemadmodum vult: & unicuique ex seminibus corpus naturæ suæ Nequaquam enim omne corpus est æquale, aliud enim est corpus Hominis, & aliud bestiæ, aliud volatilis, & aliud piscium. Et sunt corpora cœlestica, sunt corpora terrestria. Sed alia est gloria cœlestium, & alia terrestrium. Et alia est gloria Sol, alia est gloria Lunæ, alia gloria stellarum. stella excellentior est stella in ÆABCDEFGHJIKLMNOPQRSTVUWXYZ. ctwſſyſſzſſiſſſ*
ſbſſiſyſſieſſi;ſſll! y½ 1342567098 ÆABCDEFGHJIKLMNOPQRSTVUWXYZ áéíóú àèìòù äëïöü ãẽĩõũ m̃ñ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1761.

Parel Romein No. 3.

Philippus dixisse dicitur, non se illum sua sententia pro consulibus mittere. Tantæ in eo reipublicæ bene gerenda spes constituebatur, ut duorum consulum munus unius adolescentis virtuti commitre retur. quid tam singulare, quæ ut ex senatusconsulto legibus solutus, consul ante fieret iu quam ullum alum magistratum per leges capere licuisset, quid tam incredibile, id quam ut iterum eques Romanus ex tribus vidimus. Atque hæc tot exempla, tanta, ac tam nova, prefecta sunt in eundem hominem a C. Catulo atque hominum ejusdem dignitate amplissime aut resse. sciqua, oo AB C D E G H K I L M N O Y X W & PtRorowr T Z -& h l k &

Chr. van Dyk ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Parel Curcyf No. 1.

Parmi les Manuſcrits de Mr. le Conſeiller Ranchin, il y en a un de Martinus Polonus de geſtis Pontificum & Imperatorum; ſur lequel on fait cette Note: Lexemplaire eſt beau, & il y eſt parlé de la Fable de la Papeſſe Jeanne; mais j'en ai un autre exemplaire, dont le caractère paroît encore plus ancien, ou il n'en eſt fait aucune mention. Je ne parlerai plus que d'un Manuſcrit de la Bibliothèque du Louvre, intitulé: Theſaurus Regiæ Franciæ, acquiſitionis Terræ Sanctæ de ultra mare, nec non ſanitatis corporis ejus, & vitæ ipſius prolongationis, ac etiam cum cuſtodia propter venenum. Le Manuſcrit paroît original. L'Auteur ſe nomme, & marque le tems auquel il a écrit, dans une eſpéce de Préface, que l'on rapporte: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

a b c d e f g h i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z æ œ fi ſi ſſi ffi ſt ſſ ff ſl ſb ſk ſh [§] (*) † ! ; :

ſb m ā ē ī ō ū ñ á é í ó ú ä ë ï ö ü â ê î ô û à è ì ò ù

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Parel Curcyf No. 2.

Et diſceſſimus ab eis, & iter fecimus recta ad Coum inſulam: & die poſtero venimus Rhodum, ac Pataram. Et invenimus illic navim, que proficiſcebatur in Phœnicem, & conſcendimus ac iter fecimus. Atquæ pervenimus uſque ad inſulam Cyprum, reliquimusque eam ad ſiniſtram, pervenimus in Syriam, & inde pervenimus Tyrum: illic enim erat onus Navis depoſitura ſuum. Quumque inveniſſemus ibi diſcipulos, Manſimus apud eos dies ſeptem, & hi dicebant quotidie Paulo per ſpiritum, ne proficiſceretur Hieroſolymam. Et poſtilos dies egreſſi ſumus, Ut pergeremus in itinere, comitabanturque nos omnes, ipſi & uxeros eorum & libri illorum, usque extra civitatem: non kſtw'ſlz'ſb! ff ffi ffl; ? ſſl [(áéíóú àèìòù âêîôû äëïöü āēīūōm*

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1761.

Parel Curcyf No. 3.

Mommorancius, Mayennius, Edlebovius Lotharingi. Eſpernonius & Novo, ejus non ultra arrectis fuiſſet fluctibus fierat: Flavius Veſpaſianus duos reliquit filios, Titu majorem & Domitianum juniorem. Titus Patri in imperio ſucceſſet, qui & Ipſe Veſpaſianus eſt dictus, Princeps ſuis adeo laudatus & amatus propter ſingularem humanitatem juſtitiam & beneficentiam, ut amor & delicia generis humani dictus ſit. Capitolum & imperare Anno Chriſti, imperialis. Quicunque vult ſalvus eſſe, ante omnia uop eſt ut teneat Catholicam fidem: Quam niſi quiſque integram, inviolatamque ſervaverit.

Chr. van Dyk ſculpſit.

Robyn Romein No. 1.

Fr. *Pariſienne Romain.*

Sur-tout, nul ſecret plus infaillible pour ſe faire eſtimer des ignorans & des ſots, qu'un uſage induſtrieux des Termes & des Figures de la Géométrie. A coup ſûr ceux, qui n'y entendront rien ſeront les prémiers à vous prôner. Apprenez vite Euclide! Allons, tâchez de nous parler de Diagonales, de Tangentes, de Sécantes, de Priſme, de Parallèles, de Rhombes, de Polygone, de Cylindres. Si ce Jargon vous effraye, évertuez-vous du moins à barbouiller un peu de papier. Tracez y des figures.
Artibus his aſinos capies, cerebrique minores tu quoque, perpetuo quorum celebrabere, bombo, &c. Quam late genus hoc citra Alpes regnat & ultra. Quin properas igitur potioribus addere libris Euclidem? Satis eſt, ſi magna vocabula diſcas; & diagonales, tangentes, atque ſecantes, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z & ct ſi ſi æ œ ſſi ffi ã ẽ ĩ õ ũ ñ m̃ ſt ſſ ff ſl fl ſſl ffl (†) * [§]

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X X Z â ê î ô û ä ë ï ö ü ſb á é í ó ú à è ì ò ù

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ ç

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Robyn Romein No. 2.

Maxime quis non perferre mallet in republica ariſmeratica ex in optimatum æmulatione diſſenones oriri ſolitas, quam ex uno Monarcha, Tyrannico more Imperare conſueto, Terra miſeria ac & perniciem; Populus Romanus proctulit ſtatu illum reipublicæ quantumlibet diſcordiis agitata Jugo Cæſaros intolera qui vitandæ ſed ca ſu Jugurtham Bello Numantino in tantam claritudinem Perveniſſe ut Romanis Vehementer Charus Eſſet, quam antea ſibi ab eo timens. Eodem tempore turci, ulciſcendis Coſac corum injuriis, infuſi in Podoliam, præfectum iſtius provinciæ.

Chr. van Dyk ſculpſit.

Robyn Curcyf.

Eo miſit Rex Suecus Theodoricum Falckenburgium, adminiſtratoris adjuturum conatus; Joannes Schneidewinus Allenſlebiam et decicit, quid neid inerat commeatus, & rei tormentaria Magdeburgum curatorum. Tardius aliquanto moleſtiusque cum Orangio actum eſt. Is enim recuſa ſcripſerat, Hollandis, atque Burgundis Præfectum deſignaret quando ſe biſce præfecturis cecidiſſet. Aperte Inimicum Nollet; cui Virium Zelandiſque. Eadem, is admonenti Gubernatrici ut abiret Amſtelodamo, non modo non a paruerit, ſed etiam Miſſum a Guberna trice Turriu.

Chr. van Dyk ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

NON PLUS ULTRA,
Gezegt:
Diamant Romein.

Eclairciſſons ceci autant qu'il ſera poſſible par la narration de Mr. de Puffendorf. Elle nous apprend la ruſe qu'Annibal Seeſted emploia pour empêcher que le Comte ne ſe rétablît en Suede, & ne jouït du revenu de ſes biens. Il perſuada au Roi ſon Maître qui l'envoioit en Suède de lui donner ordre de recommander aux Senateurs la cauſe du Comte. Il s'imagina que par ce moyen il le rendroit plus ſuſpect; car on accuſoit le priſonnier d'una trahiſon complotée pour le Roi de Dannemarc; rien n'étoit donc plus propre à le faire paroître coupable que l'interceſſion de ce Roi. Cette ruse de Seeſted tomba par terre: les Suédois n'y prirent point garde, & ne voulant pas examiner les choſes à la rigueur après la fin de la guerre, & aprés la mort du Roi, ils déclarérent abſous le Comte Ulefeld. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ? ! § §

æ œ & ct ſi fi ffi ſſi ſt ſſ ff fl ſl ſſl ſſi ã ẽ ĩ õ ũ ã m̃ çç ęę ꝰ ſb ſbſb [*] (*) ſſiſſl

a b c d e f g k i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z â ê î ô û à è ì ö ü á é í ó ú à è ò ù

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

NB. Ce cy eſt le plus petit Caractere qui ſe trouve dans toute l'Europe, il n'y a point de pareil.

N o t a: Van deeze volgende Schriften zyn de Letter-Proeven eerſt na het afdrukken der voorige in gereedheid gebragt.

Deſcendiaan Curcyf, Derde Schrift.

Nec etiam unius Eobani bibacitas propriam ipſi maculam cæteris poetis, nedum toti Germanorum nationi, fecerit communem. Alias eodem jure alterius poetæ ſobrietate & repulero iſtam communem injuriam, ſimulque fecero ſobrios poetas omnes, & germanos omnes. Henricus enim Glareanus, quem Imp. Maximilianus I Coloniæ laurea poetices inſigni coronavit, & eximio annulo donavit, cum is aliquando in convivio a quodam importunius urgeretur, uti propinati ſatisfaceret, ecquem vero tu me eſſe putas? Glareanus

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZÆJ

J.M.Fleischman Sculpsit 1761

Mediaan Curcyf, Kleine Capitalen.

ANIMUS HOMINIS NUNQUAM EST TAM AVIDUS AD ACCIPIENDUM, QUIN DEUS MULTO AVIDIOR SIT AD DANTUM. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZÆJ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1762.

Voorts zyn in deeze Lettergietery nog eenige Schriften bevindelyk, door den bekwaamſten en kundigſten Letter-Stempelſnyder, den Heer J. M. FLEISCHMAN, voor deeze Lettergietery gemaakt; doch waarvan wegens gebrek aan tyd, door noodzaakelyker Bezigheden, nog geene Proeven zyn vervaardigt; dewelke, na verloop van tyd, in eene vermeerderde Letterproef zullen te vinden zyn.

Digitized by Google

Digitized by Google

Groote Kanon Duits.

Eer boed Konſt.
Keyzer Carolus
Magnus zette eens
zyn kroon op den
Bybel / geevende
daar mede te kennen
deſſelfs groote ach-
ting booz dat Boek.

A D F G H I L
M N O P Q R S T
C U V W Y Z &c.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1748.

Digitized by Google

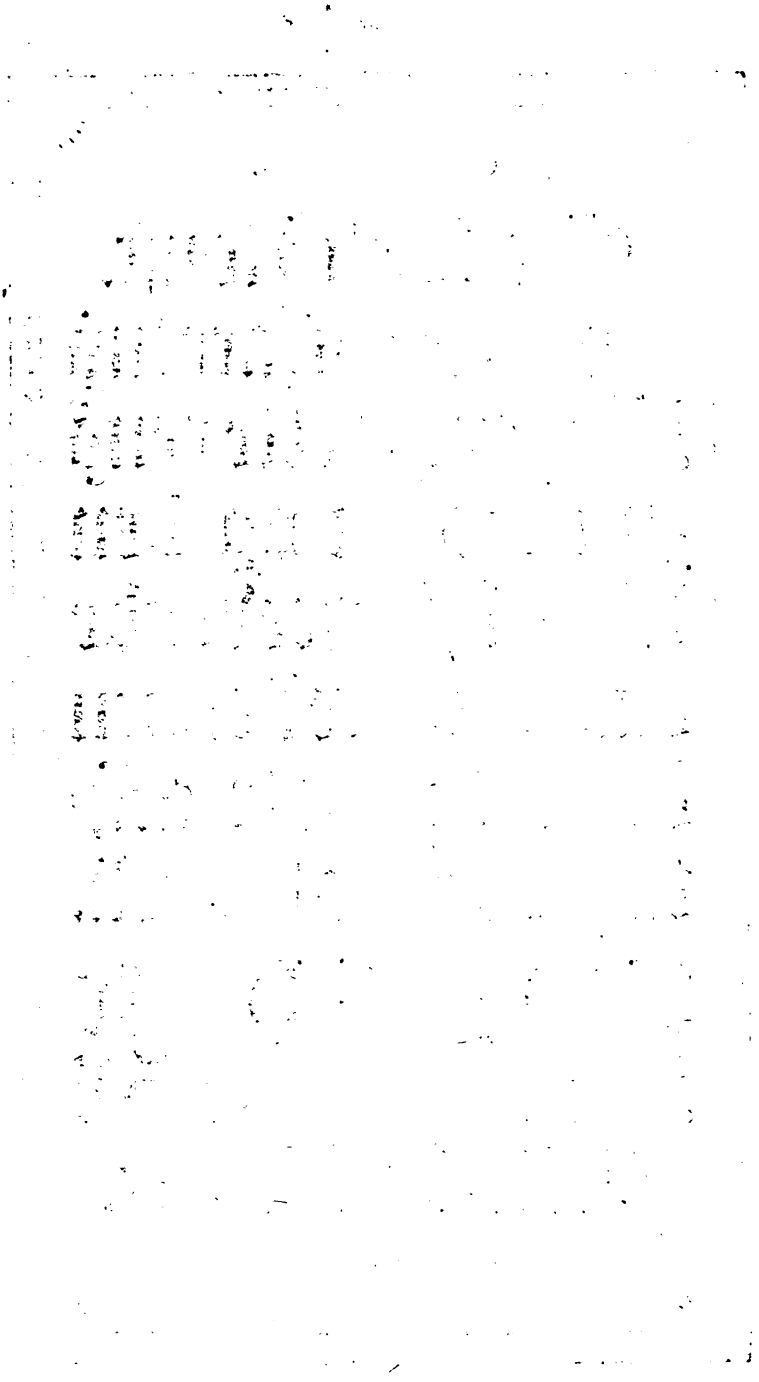

Digitized by Google

Kleine Canon Duits.

Hoogd. *Doppel Mittel Fraktur.*

Ick hebbe knechten te paerde geſien: ende Vorſten / gaende / als knechten op de aerde. Wie eenen kuyl graeft / ſal daer in vallen: ende wie eenen muur doorbreeckt / een ſlange ſal hem bijten. A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V W X Y Z &c. 1234567890;:.!?

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1749.

Nooit te vooren is door één Letterſtempelſnyder een Kleine Kanon Duits geſneden; deeze is de eerſte die het licht ziet.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paragon Duits.

Hoogd. *Text Fractur.*

Maer na ſommige dagen ſpraeck Paulus tot Barnabas: Laet ons wederom trecken/ En onſe Broeders beſoecken door Alle ſteden / In welcke wy des Heeren Woord verkondigt hebben hoe ſy ſich houden. CDEFGKLN OPQRSTUVXYZ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Text Duyts.

Hoogd. *Paragon Fractur.*

Het is Godt die in ons werkt het willen/ En het volbrengen na ſijn goedt welbehagen. Over welke woorde de Oude Leeraar Haijmo aldus Seyt. De genade Gods komt ons voor En maakt dat wij willen ; En ſij volgt ons en maakt dat wij konnen. ABC FJkMNPQRSUVWXYZ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Duits No. 1.

Hoogduitſch
Grobe Mittel Fractur.

Ende een ſeker man / die kreupel was van ſijns moeders lijve / wiert gedragen: welcken ſy dagelicks ſetteden aen de deure des Tempels / genaemt de Schoone / om een aelmoesse te begeeren / van de gene die in den Tempel gingen. Welcke Petrum ende Joannem ſiende / als ſy in den Tempel ſouden ingaen / badt dat hy een aelmoesse mochte ontfangen. Ende Petrus ſterckt op hem ſiende / met Joanne / ſeyde / Siet op ons. Ende hy hielt [de oogen] op haer / verwachtende dat hy yet van haer ſoude ontfangen. Ende Petrus ſeyde / Silver

ABCDEFGHIKLMNO
PQRSTUVWXYZ : ff ffi ſt

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Auguſtyn Duits No. 2.

Als hy in de Stads Poort gekomen was Om de Waersegger te vragen wat dat bedieden mocht / verwondert ſynde / is hij gereyſt na. eeeegghhimoott b ſiſſſi DK M

ABCDEFGHIKLMNPQR
STUVWXYZ

Chr. van Dyk ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Duits No. 1.

Hoogduits
Cicero Fractur.

1 In den beginne schiep Godt den hemel/ ende de aerde. 2 De aerde nu was woest ende ledigh/ ende duysternisse was op den afgront: ende de Geest Godts sweefde op de wateren. 3 Ende Godt seyde: Daer zy Licht: ende daer wert Licht. 4 Ende Godt sagh het Licht/ dat het goet was: ende Godt maeckte scheydinge tusschen het Licht/ ende tusschen de Duysternisse. 5 Ende Godt noemde het Licht Dagh/ ende de Duysternisse noemde hy Nacht: Doe was het avont geweest/ ende het was morgen geweest/ de eerste Dagh.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSC
UVWXYZ ß 1234567890'-.

abcdefghijklmnopqrzsstuvwxyz.

1/8 1/2 1/4 3/4 3/8 5/8 1/16 7/16 9/16 ⁂⁂⁂⁂⁂⁂ ⁂⁂⁂ ⁂⁂⁂ ⁂⁂⁂

J. M. Fleischman sculpsit. 1744.

Mediaan Duits No. 2.

Eenen Bergh S. George overgaende/ vond hy veele van dat Volck/ dat sich als uyt Bevel G tot het bouwen der algemeene en Onvrug Aerde geeft/ en met een Vertrouwen dat se en alle die sich daer heenen toevoeghen willen

GHIKLMOPQRSTUWXYYßge

Chr. van Dyk sculpsit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Descendiaan Duits No. 1.

Hoogd. *Descendian Fractur.*

1 Daer na sprak de HEERE tot Mose/ zeggende: 2 Siet/ ick hebbe met name geroepen Bezaleël/ den sone Uri/ des soons Hur/ van den stamme Juda. 3 Ende ick hebbe hem vervult met den Geest Godes/ met wijsheyt/ ende met verstant/ ende met weetenschap/ namentlick in alle hantwerck. 4 Om te bedencken alle vernuftigen arbeyt: te wercken in gout/ ende in silver/ende in koper. 5 Ende in konstige steensnijdinge/ om te werckē in alle hantwerck. 6 Ende ick/ siet/ ick hebbe hem bygevoeght Aholiab den sone Ahisamach van den stamme Dan/ ende in het herte eens yegelicken die wijs van herten is/ hebbe ick wijsheyt gegeven: ende sy sullen maken al wat ick u geboden hebbe. A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V U W X Y Z ⁊ 1234567890 ; ? - -

J. M. Fleischman sculpsit. 1743.

Descendiaan Duits No. 2.

Den rijcken in dese tegenwoordige wereldt bevelet niet Hoochmoedich te zijn/ noch hare Hope te Setten op de onghestadigheydt des rijckdoms/ maer den levenden Godt/ die ons alle dingen rijckelijck verleent te genieten: Dat sy weldadigh zijn/ die rijcke worden: Leggende Haer selven wech een Schat deeghlmmnn nososovyffl. A B C D E F G H I J K L M S T Z

Chr. van Dyk sculpsit.

Garmont Duits.

Als Themistocles uyt Athenen/ en daar na uyt geheel Griekenland gebannen zynde/ tot den Koning van Perzen gekomen was/ is hy van hem zeer ryk gemaakt geworden. Daar na de heerlyke gaven/ waar meede hy van den Koning vereert was geworden/ instende/ zeyde hy/ o! kinderen wy zouden verlooren zyn/ indien wy niet verlooren hadden geweest. a b c d e d f g h i j k l m n o p q r r s s t u v w x y z

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V U W X Y Z ⁊ ſſ ſſ ſſ ſſ ſſ ſſ ſſ ſſ - - / ; : ? [ ] ( ) † ! *

J. M. Fleischman sculpsit. 1741.

Digitized by Google

Digitized by Google

Brevier Duits.

En als hy na Macedonien gesonden hadde twee van de gene/ die hem dienden /[namelijk] Timotheum en Erastum / bleef hy selve eenen tyt [langh] in Asien. Maar op dien tyt ontstont daar geen kleyne beroerte van wegen den wegh des Heeren. Want een met name Demetrius / een silversmit / die kleyne silvere tempelen van Diana maakte / bzacht dien van die konste geen kleyn gewin toe. Welke hy t'samen vergadert hebbende/ met de handwerkers van diergelijke dingen / seyde hy / Mannen / gy weet / dat wy uyt dit gewin onse welvaart hebben: Ende gy siet ende hoozt / dat dese Paulus veel volks met alleen van Ephesen / maar ook byna van geheel Asien overredet en afgekeert heeft / seggende / dat het geen Goden zyn / die met handen gemaakt wozden.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U W X Y Z

J. M. Fleischman sculpsit. 1740.

Collonel Duits.

Ende den volgenden dagh wiert hy van haer gezien daer sy vochten / ende hy bzonghse tot bzede / seggende / Mannen / gy zijt bzoeders: waerom doet gy malkanderen ongelijck ? Ende die sijnen naesten ongelijk dede / verstiet hem / seggende: Wie heeft u tot een Overste ende Rechter over ons gesteit ? Wilt gy my [ook] ombzengen / gelijckerwijs gy gisteren den Egyptenaer omgebzacht hebt? Ende Moses vluchtte op dat woozt / ende wiert een bzeemdelingh in het land Madiam / daer hy twee sonen gewan. Ende als veertigh jaren verbuit waren / verscheen hem de Engel des Heeren in de woestijne des bergs Sina in een vlammig vyer des boozndoschs.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U W X Y Z

J. M. Fleischman sculpsit. 1739.

Parel Duits No. 1.

Halelu-Ja. Aleph. Ick sal den HEERE loven van gantscher herten: Beth. in den raet ende vergaderinge der oprechten. 2 Gimel. De wercken des HEEREN zijn groot: Daleth. sy worden gesocht van alle lieder lust in hebben. 3 He. Zijn doen is majesteyt ende heerlickheyt: Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in der eeuwigheyt 4. Zain. Hy heeft sijnen wonderen een gedachtenisse gemaeckt: Cheth. de HEERE is genadigh ende barmhertigh. 5 Chet. Hy heeft den genen die hem vreesen/ spijse gegeven: Jod. Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont. 6 Caph. Hy heeft de kracht sijner wercken sijnen volcke bekent gemaeckt: Lamed. hen gevende de erfve der Heydenen. 7 Mem. De wercken sijner handen zijn waerheyt ende Godtheet; Nun. alle sijne bevelen zijn getrouwe. 8 Samech. Zy zijn onderstreunt door altoos [en] in eeuwigheyt. Ain. zijnde gedaen in waerheyt ende oprechtigheyt. 9 Pe. Hy heeft sijnen volcke verlossinge gesonden: Tsade. Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt geboden: Koph. sijn name is heylich ende vreeslick ? 10 Resch. De vreese des HEEREN is het beginsel der Wijsheyt: Schin. alle diese doen / hebben goet verstant: Thau. sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt.

Psalm CXI. A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U W X Y Z

Gestueden door J. M. Fleischmann. 1733.

Digitized by Google

Digitized by Google

Parel Duits No. 2.

Halelu-Ja. Aleph. Ick sal den HEERE loven van gantscher herten: Beth. In den raet ende vergaderinge der oprechten. 2 Gimel. De wercken des HEERE zijn groot: Daleth. sy worden gesocht van alle diedet lust in hebben. 3 He Zijn doen is majesteyt ende heerlickheyt: Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in der eeuwigheyt. 4 Zain. Hy heeft sijnen wonderen een gedachtenisse gemaeckt: Chet. de HEERE is genadigh ende barmhertigh. 5 Chet. Hy heeft den genen die hem vreesen / spijse gegeven: Jod. Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont. 6 Caph. Hy heeft de kracht sijner wercken sijnen volke bekent gemaeckt: Lamed. hen gevende de erve der Hydenen. 7 Mem. De wercken sijner handen zijn waerheyt ende Oordeel; Nun. alle sijne bevelen zijn getrouwe. 8 Samech. Sy zijn onderstreunt voor altoos [en] in eeuwigheyt. Ain. Zijnde gedaen in waerheyt ende oprechtigheyt. 9 Pe. Hy heeft sijnen volcke verlossinge gesonden: Sade. Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt geboden: Koph. sijn name is heyligh ende vreeslick; 10 Resch. De vreese des HEERE is het beginsel der Wijsheyt: Schyn. alle diese doen hebben goet verstant: Thau. sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt. Psalm Cxj. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Gesneden door J. M. Fleischman.
1760.

NON PLUS ULTRA,

Gezegt:

KORTE DUITS.

Halelu-Ja. Aleph. Ick sal den HEERE loven van gantscher herten: Beth. In den raet ende vergaderinge der oprechten. 2 Gimel. De werchen des HEERE zijn groot: Daleth. sy worden gesocht van alle diedet lust in hebben. 3 He Zijn doen is majesteyt ende heerlickheyt: Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in der eeuwigheyt. 4 Zain. Hy heeft sijnen wonderen een gedachtenisse gemaeckt: Chet. de HEERE is genadigh ende barmhertigh. 5 Chet. Hy heeft den genen die hem vreesen/ spijse gegeven: Jod. Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont. 6 Caph. Hy heeft de kracht sijner wercken sijnen volcke bekent gemaeckt: Lamed. hen gevende de erve der Hydenen. 7 Mem. De wercken sijner handen zijn waerheyt ende Oordeel; Nun. alle sijne bevelen zijn getrouwe. 8 Samech. Sy zijn onderstreunt voor altoos [en] in eeuwigheyt. Ain. Zijnde gedaen in waerheyt ende oprechtigheyt. 9 Pe. Hy heeft sijnen volcke verlossinge gesonden: Sade. Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt geboden: Koph. sijn name is heyligh ende vreeslick; 10 Resch. De vreese des HEERE is het beginsel der Wijsheyt: Schyn. alle diese doen/ hebben goet verstant: Thau. sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt. Psalm Cxj. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Gesneden Door J. M. Fleischman 1762

Hier zien nu de respective Boekdrukkers de Nederduitsche Letteren, van Kanon tot Robyn ingesloten, allen door de konstige Hand van den grooten J. M. FLEISCHMAN gesneden.

De Parel Duits No. 1. is het eerste Nederduitsche Schrift, en de Robyn Duits (ten opzigte der Nederduitsche Schriften) het laatste Nederduitsche Schrift, door zyn Ed. gesneden. Toen hy in den Jaare 1754 eene nieuwe Parel Duits, voor eene andere Gietery, gesneden had, die men zeide beter te zyn als die van 1733, wierd ik aangespoord, om ook eene tweede nieuwe Parel Duits te laaten snyden, om door Konst en Vlyt nog die van 1754 te overtreffen, welke vervolgens in den Jaare 1760 (getekend No. 2.) is in 't licht gekomen. En, tot volmaaking der Nederduitsche Schriften, heeft die Konstenaar daarenboven in den Jaare 1762 de hier bovenstaande Robyn Duits gesneden, die van eene verwonderlyke schoon- en fraaiheid is.

Alle deeze Nederduitsche Schriften, van Mediaan tot Robyn ingesloten, zyn de beste en uitmuntendste Letteren tot het drukken van Bybels, N. Testamenten, Kerk- en andere Boeken, die 'er ooit gezien zyn; kunnende op deeze Letteren veele duizend Exemplaaren meerder gedrukt worden, dan op die van andere Lettergieteryen, nademaal dezelve veel dieper zyn gesneden, en de Drukpers langer verdraagen kunnen.

De drie Schriften, Augustyn, Mediaan en Descendiaan Duits van Chr. van Dyk, zyn door Aankoop by deeze Lettergietery gekomen, en hebben ook hunne verdiensten.

JOH. ENSCHEDE.

Digitized by Google

Digitized by Google

VOLMAAKTE EN VOLKOMENE MUZIEK.

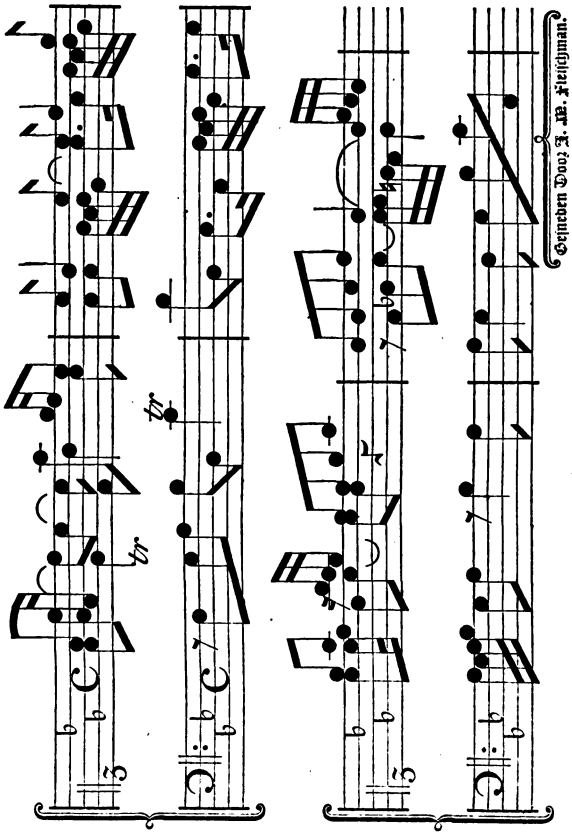

Dit is het allervolmaakſte en het allerkonſtigſte Werkſtuk, dat ooit door eenig Letterſnyder gemaakt is; de Heer J. M. FLEISCHMAN heeft dat in 't Jaar 1760 ten einde gebragt, na ruim twee Jaaren daar aan te hebben gearbeid; al zyn Konſt en Vlyt heeft hy daar aan beſteed; ieder die eenige kennis heeft van de Drukkonſt en van 't Lettergieten, ſtaat daar over verbaaſt; alles is mathematiſch vierkant ingerigt; dit groote Konſtſtuk beſtaat uit 226 ſtuks Staale Stempels en 240 Matryzen, en word op Parel Corpus gegooten. Daar kan in de Muziek niets gecomponeert worden, of het kan met deeze Muziek-Caractèren, even zo gemaklyk gezet en gedrukt worden, als de ordinaire Griekſche, Latynſche en Nederduitſche Letteren; zo dat dit allervolmaakſte Werkſtuk de Geſchreevene Letteren, die ook verwonderlyk ſchoon zyn, zeer verre overtreft.

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Muzyk- en Pſalm-Nooten.

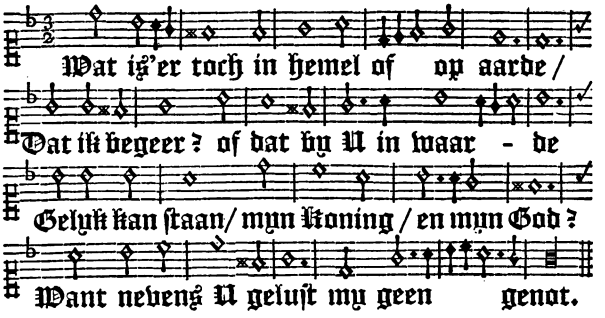

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1746.

Groote Auguſtyn Pſalm-Nooten.

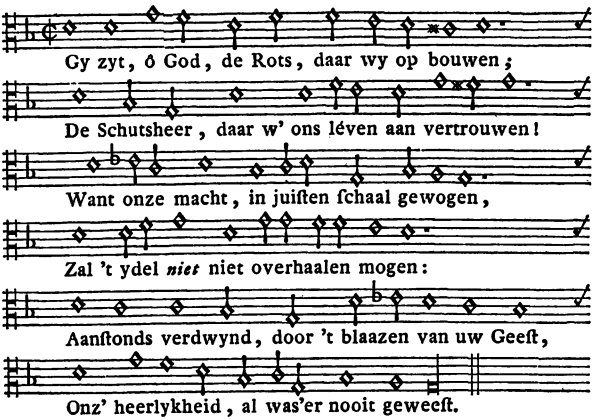

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1747.

Groote Auguſtyn Nooten-Letteren.

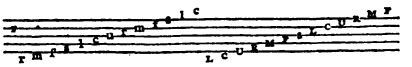

Deeze zyn expres voor 't Vier Stemmen Pſalmboek geſneden, door J. M. Fleiſchman 1752.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Pſalm-Nooten.

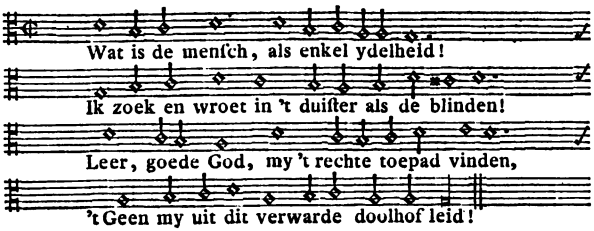

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1748.

Deſcendiaan Pſalm-Nooten.

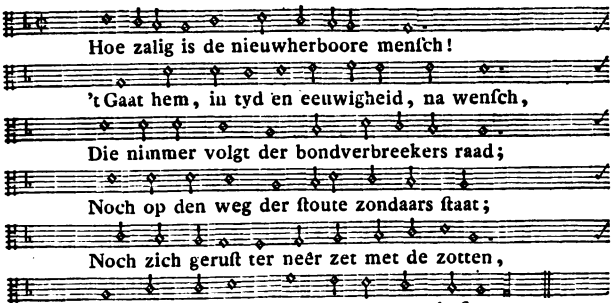

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1748.

Deſcendiaan Pſalm-Nooten.

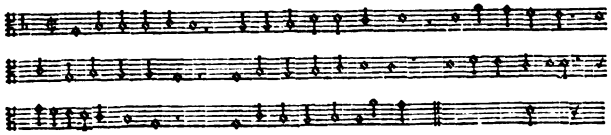

Chr. van Dyk ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Paragon Capitalen.

Fr. *Paragon à deux Points coulé.*

J. F. Rosart sculpsit.

Digitized by Google

Digitized by Google

CARACTERE
DE
FINANCE.

Dubbelde Mediaan Geſchreven.

Fr. *Cicero à deux Points could.*

Dans le deſſein ou nous ſommes de nous unir, avec la bénédiction du Seigneur, par les ſaints nœuds du Mariage; nous avons l'honneur de vous communiquer, que nôtre premiére Annonce eſt à Dimanche prochain.

Nous nous flattons, que vous voudrez bien prendre part à nôtre ſatisfaction, et nous croire, avec la plus parfaite conſideration.

Vos très humbles et très obeïſſans

Serviteur et Servante

J. F. Roſart ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Deſcendiaan

GESCHREVEN SCHRIFT.

Fr. *Philoſophie à Deux Points.*

L'inſinuante FLATTERIE
Eſt la Fille de l'Intérêt,
L'Artifice, qui l'a nourrie,
Des Vertus lui donna l'apprêt:
Elle eſt ſans ceſſe au pied du Trône,
Son vain encens qui l'environne
Enivre les Rois & les Grands;
Le masque de la politeſſe
Couvre la rampante baſſeſſe
De ſes faux applaudiſſemens.

Deeze Dubbelde Deſcendiaan is geſneden door FLEISCHMAN, in 1756; met welk genoegen dit Schrift op veele Drukkeryen is ontfangen, blykt uit het gebruik daar van gemaakt, tot Cancelaryzaaken, Koopmans- en Bekendmaakings-Brieven enz.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Garmond

GESCHREVEN SCHRIFT.

Fr. *Garmond à deux Points.*

De Liefhebbers van Konsten en Weetenschappen zien hier het tweede, voor de Haerlemsche Lettergietery gesneeden, Geschreeven Schrift, door wylen den Heer JOAN MICHAEL FLEISCHMAN, den grootsten en konstigsten Letter-Stempelsnyder, die 'er ooit in de Waereld geweest is, en mogelyk komen zal, in 1768 voleindigt; zynde zyn laatste Konst-Werkstuk voor deeze Lettergietery, en de laatste door hem gejusteerde Matryzen. Zyn Naam en Konst zal, door zyne uitmuntende Letteren, die ten getale van ruim zeventig onderscheidene Schriften zig in de Haarlemsche Lettergietery bevinden, na verloop van veele Eeuwen, nog door de Geleerde Waereld met roem vermeld worden.

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Oud Geſchreeven.

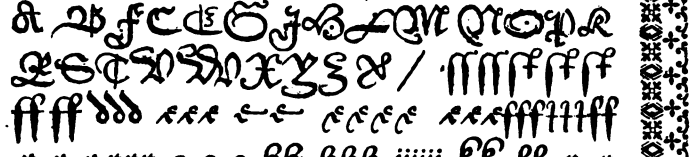

Auguſtyn Oud Geſchreeven.

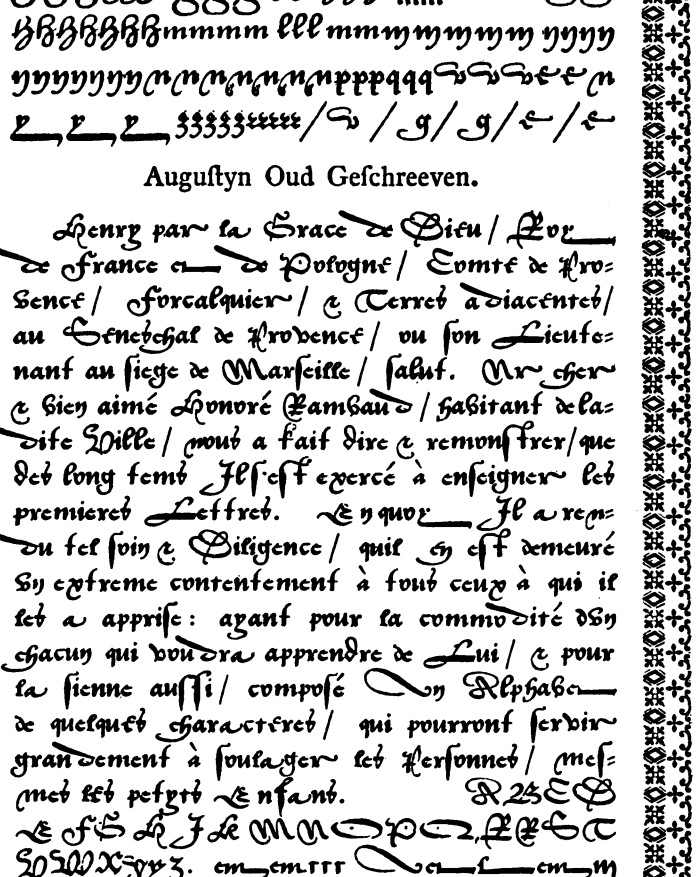

Dit laatſte Geſchreeven Schrift is geſneden voor den vermaarden Boekdrukker Chriſtoffel Plantyn te Antwerpen, door Ameet Tavernier, Letterſnyder.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Paragon Griekſche Capitalen.

ΑΒΓΔΘΗ
ΛΜΞΠ
ΣΤΦΨΩ

Dubbelde Text Griekſche Capitalen.

ΑΒΓΔΕΖ
ΗΘΙΚΛΜ
ΝΞΟΠΡΣ
ΤΦΧΨΩ

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Mediaan Griekſche Capitalen.

ΑΒΓΔΕΖΗΘ
ΙΚΛΜΝΞΟΠ
ΡΣΤΥΦΧΨΩ

Dubbelde Deſcendiaan Griekſche Capitalen.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ
Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π
Ρ Σ Τ Υ Χ Φ Ψ Ω

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Dubbelde Garmond Griekſche Capitalen.

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜ
ΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

Dubbelde Brevier Griekſche Capitalen

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜ
ΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paryſſe Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Dubbelde Paragon Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Text Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Α Β Γ Δ Ε
Ζ Η Θ Ι Κ
Λ Μ Ν Ξ Ο
Π Ρ Σ Τ Υ
Φ Χ Ψ Ω.

Dubbelde Auguſtyn Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Α Β Γ Δ Ε
Ζ Η Θ Ι Κ
Λ Μ Ν Ξ Ο
Π Ρ Σ Τ Υ
Φ Χ Ψ Ω.

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Griekſch.

Engl. *Greek, Great Primer.*

Ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν. Ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν, εἵλυ πέκσεν αὐτήν, καὶ τὸν τὸ ἀρχιερέως δοῦζητειτε ἄφετε τὸ ὑπάγειν, καὶ ἀπέκοψε αὐτοῦ τό δεξιόν δυλῳ, τῳ ποτήριον ὃ δέδωκε μοι ὁσεύ-ῆ.ὶ-ή-ῆ ύ ΐ ύ ΐ ΐ ΰ ῦ ῆ ΰ,ΐ.ΐ,ΐ ὺ ΐ ΰ ΰ ΰ ΰ ΰ ΰ ΰ ΰ ά έ.

Auguſtyn Griekſch No. 1.

Engl. *Greek, Engliſh.*

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει. πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν. Ὦ γενεὰ ἀπίστος καὶ διεστραμμένη ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φερετέ μοι αὐτὸν ὧδε. Καὶ ἐπέτιμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καί

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1740.

Auguſtyn Griekſche Stukletteren.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1764.

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Griekſch No. 2.

μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτὸν λύτρωσις ἔϛαι αὐτῷ ἔῤῥιψεν ὅταν κλέψῃ καὶ ἁρπάσῃ καὶ λωποδοτήσῃ ἄβϐατ ἀπέϛειλεν βασιλεὺς καὶ ἔλυσεν αὐτὸν. Ιησῦς Χριϛὸς Μαϑταίϐς τύτους Πατὴς ἡμῶν φώτϐς χιλίϐς μϐ. αϐγδεζηθϊκλμνξοπρϱϛτυφχψω. ΑΒΓΔΖΘ ΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ Θέλος.

Deeze Auguſtyn Griekſch is uit de Lettergietery van *J. J. Schipper* afkomſtig, en waarſchynelyk van *Chr. van Dyk* geſneden: Veele voortreffelyke Werken zyn daar mede gedrukt, en nog onlangs de Herodotus Weſſelingii; de Noten met de Deſcendiaan Griekſch van Fleiſchman.

Mediaan Griekſch.

Engl. *Greek*, *Pica.*

Βασίλισσα νότου ἐγερθησεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος· καὶ ἰδού, πλεῖον Σολομῶντος ὧδε.

Ἄνδρες Νινευὶ ἀναϛήσονται ἐν τῇ κρισει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὴν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. οὐδεὶς δὲ λύπνον ἀθῖες κρυπτὴν τίφησιν, οὐδὲ ὑφό τον μόδιον Αλλὰ ἐτῖ τὴν λυκνίαν Ινα Νόι Σοκραες γαιρεθεῖν

Deſcendiaan Griekſch.

Engl. *Greek*, *Smal Pica.*

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ὦ γενεὰ ἄπιϛος καὶ διεϛραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ἕως πότε ἀνὲξομαι ὑμῶν; Φερετὲ μοι αὐτὸν ὧδε· Καὶ ἐπέτιμησεν αὐτῷ ὁ Ἰη-

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΤΦΧΨΩ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1742.

Digitized by Google

Digitized by Google

Deſcendiaan Griekſche Stukletteren.

γν γν τς τς ϑ ϑ ωει ωει μμ μμ ζ ζ ϖ ϖ ὅπ ὅπ ϖ ϖ ω ω ὁκ ὁκ
γ γ γμ γμ ζ ζ αὐτῳ αὐτῳ τῳ τῳ οἷς οἷς ωμ ωμ ζ ζ γδ γδ ὀς
ὀς κ κ ῖζ ῖζ ⊙ ⊙ ιων ιων ο ο ᾳ ᾳ ϑ ϑ ϑ ϑ απ απ ∪ ∪ ωσ ωσ
απ απ γα γα ού ού τιω τιω ὰπο ὰπο ſ ſ ὰρ ὰρ ιτω ιτω ῆ ῆ σὸκ σὸκ
ει ει ϖ ϖ ϖ ϖ ζ ζ ϰ ϰ ιω ιω αὐτε αὐτε μᾳ μᾳ ε̃ ε̃ ῆς ῆς χ χ
ψ ψ γς γς αι αι ῆ ῆ χς χς γα γα σδ̃ σδ̃ μ̃ μ̃ Δμ Δμ ψι ψι αι αι
κᾳ κᾳ πω πω ϛα ϛα τω τω αν αν ϭκ ϭκ Ѫ. Ѫ. π π ος ος ε ε αὐ ιω

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1765.

Garmond Griekſch No. 1.

Engl. *Greek*, *Long Primer*.

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησον μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀυτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ὦ γενέα ἄπιςος καὶ διεςραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φερετὲ μοι αὐτὸν ὧδε; Καὶ ἐπετίμησε αὐτῷ ὁ Ιησοῦς, καί ἐξῆλθε ἀπ' ἀυτοὺς

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

Garmond Griekſch No. 2.

Ος ὢν ἀπαυγασμα τ δξης, κ χαρακτὴρ σης ω, ϕερων τε τα πάντα τῷ ῥήμα τ δυνάμεως αὐτ̃ δι ἑαυτ̃ καθαρισμὸν ποιησαμ⊙ τ ἁμαρτιῶν ἡμῶ, ἐκάθισεν ἐν δξιᾷ τ μεγαλωσυνης ἐν ὑψη λοῖς. Τοσούτ⊙ κρειττων γενόμ⊙ τ ἀγγέλων, ὅσ⊙ διαφορώτερον παρ αυτὸς τὸ ὄ γενα ∪ α β ϛ γ δ ε ξ η θ ϑλμ ν ζζοπρστχλῶτ

Deeze Garmond Griekſch is ook uit de Lettergietery van *J. J. Schipper* afkomſtig, en, zo ik meen, eertyds in de Lettergietery van *Elzevier* te Leiden geweeſt; dezelve is zeer compleet met de Stukletteren.

Digitized by Google

Digitized by Google

Brevier Griekſch No. 1.

9 Ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶ-πεν. Ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, [e] οὐκ ‖ ἀπώλ
εσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. 10 [f] Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν, εἵλυ
πέκσεν αὐτὴν, καὶ αισε τὸν το ἀρχιερέως δοῦ-ῦζητεῖτε, ἄφετε το
ύτους ὑπά-γειν. λον, καὶ ἀπέκοψε αὐτοῦ τὸ ὠ- τὸ δεξιόν ἦο. τίον ν δύλῳ
‖ ν δὲ ὄνομα [g] τῷος. ἀΜλχ 11 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοέῳ Πτ -ῦςτρῳ. Βάλετ
μάχαιράν [h] σου ‖ εἰς θήν τὴκην. τὸ ποτήριον ὃδέ-δωκέ μοι ὁ πατὴρ, οὐ
μὴ πίωαὐτό; 12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χι-λίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέτα
τῶνι Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτόν. 13 Καὶ [i] ἀπ
ήγαγον ‖ αὐτὸν ν πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πεν-θερὸς τοῦ Καϊάφα ἡ
ὃς ἦν ἀρχιε-ρεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. 14 Ἦν δὲ [k] Καϊάφας ὁ συμ-
συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον [l] ἀπολέ-σθαι ‖ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ [m].

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

Brevier Griekſch No. 2.

ἔτι ἐρῦσι τὸν λόγον τῦτον ἐν γῃ ἰύδα. Ὁ λόγος ὁ γενόμενος παρὰ Κυρίυ Θεου σε
πρὸς Ἱρεμίαν. καὶ γράψον ἐπ' αὐτῦ πάντας τὺς λόγυς ἀνήγγειλαν ἔγραψεν σου
τῦ ἀναγνῶναι ἐν τῷ Βιϐλίῳ αὐτοῖς Μιχαίας ὗτ● ὁ λόγ● ὃν ἔδειξέ μοι μου
κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ φαρ. λούσασθαι ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ καθυβρίσυσιν σε
καὶ λυμανῦνται τὴν γῆν καὶ ποιήσεις λυχνίαν ἐκ χρυσίυ καθαρῦ τορευτὴν σε
ποιήσεις τὴν λυχνίαν λύσας δὲ ἕις τὸν μάρσιππον αὐτῦ δοῦναι ϛήσεται. μου

αβϐγδεζηθϑικλμνξοπ πρρςστ Τυφχψω

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

Deeze Brevier Griekſch is mede uit de Lettergietery van *J. J. Schipper* afkomſtig, en ook waarſchynelyk in de Lettergietery van de *Elzeviers* te Leiden bevindelyk geweeſt, en eene der compleetſte Griekſche Schriften van Europa, beſtaande in omtrent 600 Matryzen, die alle zeer fraai gejuſteert zyn.

Collonel Griekſch.

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν ὑιὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακὼς πάσ-
χει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγ-
κα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶν
δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν. Ὦ γενεὰ ἄπιςος καὶ διεςραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶς
ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φερετέ μοι αὐτὸν ὧδε. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον· καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.
Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν, εἶπον. Διατί ἡμεῖς ουκ ἠδυ-
νήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτὸ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. Δία τὴν ἀπιςίαν ὑμῶν· ἀμ
ὴν γάρ λέγω ὑμῖν, ἐαν ἔχητε πίςιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ.
Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ ὀυδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. Τοῦτο
δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηςείᾳ. Αναςρεφόμενων δὲ
αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησους. Μέλλει ὁ ὑιὸς ἀνθρώπου παραδο

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Arabiſch.

كُلُّ شَيْ أَقَابُهُ مِنْ جنسِهِ حَنَّي ٱلْحَدِيدِ
ٱلْحَدِيدُ عَلَيْهِ بِٱلْمِنْرَدِ بِٱلْحَدِيدِ يُفْلَخُ
ٱلْفَلْخُ هُوَ رَمَنْهُ ٱلشَّوُّ فَلَاحَةُ ٱلْارْضِ ۞

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1742.

Text Maleitſch.

برمول بكند ايت قرلال عالم كڤد ممباچ تران
دان تفسير ن اد كتاب دان نقه استميو
حكاية باكي دكتهوين ادثون ثكرجانن
يتكال ثاڬ هاري مك بكند مماكى ثكين
ثنديت در ثد سريان دان جبة دان سروال
دان سبى مك بكند ثون

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1742.

Auguſtyn Romein Maleitſch.

Tatkâ 'îtu baŋgonah 'ija 'îni deŋgan menantuw ꝑ nja parampuw̄an, dan pûaŋgah deri pada pâdaŋg ꝑ an Mawʸâb: kârana teàh dedeŋgarnja dâam pâdaŋg Mawʸâb, bahuw̄a ſud̄ah dekondjoŋgkan

dl dj dz tſ nj dj ch ſj gh k̄h ts kh ꝛ h̄h hh th g̅ʸ p̄
DL TJ TS TL ꝛ DJ HH NG DZ SJ CH TZ GH

Brevier Romein Maleitſch op Garmond Corpus.

6 Tatkâa 'îtu bâŋgonah 'ija 'îni deŋgan menantuw ꝑ nja parampuw̄an, dan pûaŋgah deri pada pâdaŋg ꝑ an Mawʸâb: kârana teàh dedeŋgarnja dâam pâdaŋg Mawʸâb, bahuw̄a ſud̄ah dekondjoŋgkan Huwa 'âkan khawmnja, deŋgan memberìj raw tij pada marîka 'îtu.

h̄h kh k̄h ſj ſ̄j th th̄ ꝑ tz z̄ tſ tſ̄ tl l b k̄ ch m̄ n̄ ŋg dz dz̄ nj dj dj̄ ſ f r̄ p̄ g̅ gh
DJ SJ Ā A DL D̄ TH Ê CH GH KH L HH N̄ R Û TZ W̄ TS TL DZ

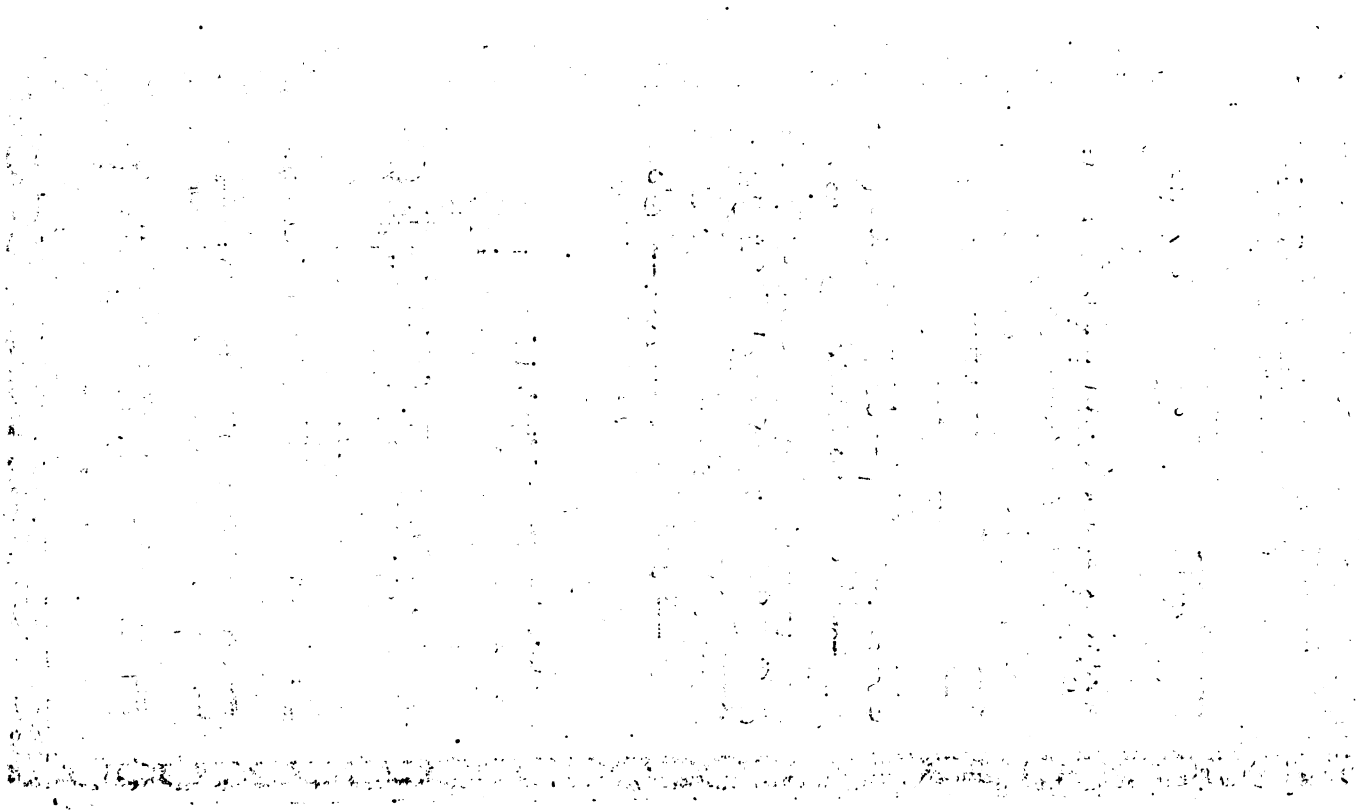

Digitized by Google

הללו את יהוה
כל גוים שבחוהו
כל האמים: כי
גבר עלינו חסדו
ואמת יהוה לעולם
הללויה:

בכך הוזטיקלמנ
סעקדשתץא

א ב ג ד ה ו ז ח ט
י כ ך ל מ ם נ ן ס
ע פ צ ץ ק ר ש ת

Digitized by Google

Digitized by Google

Paragon Hebreeuwſch No 1.

אשרי האיש אשר לא־הלך בעצת
רשעים ובדרך חטאים לא עמד
ובמושב לצים לא ישב: כי אם־
בתורת יהוה חפצו ובתורתו יהגה
יומם ולילה: והיה כעץ שתול על
פלגי מים אשר פריו יתן בעתו
ועלהו לא יבול וכל אשר־יעשה
יצליח: לא־כן הרשעים כי אם־כמץ
אשר הדפנו רוח:

Paragon Hebreeuwſch met Punten No 1.

א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם
2 וְאֵת הָאָרֶץ: וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ
וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים
3 מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
4 יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר: וַיַּרְא אֱלֹהִים
אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים
בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

J. F. Rosart ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paragon Hebreeuwſch No. 2.

עורי ירושלי עורי כל בגדי תפארתך
לבשי עורי ציון מעוזך לבשי מן עפרך
התנערי קומי ירושלים קומי שביה בת
ציון קומי נתקי מוסרי צואארך אורי מחר
כי בא אורך: שממות כל ישר אל פצחו
פצחי יחדו ורננו כי ניחם הר ציון יחוד

Paragon Hebreeuwſch met Punten No. 2.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה
כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה יְפֶן
יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי
לְעֹלָם: וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן
לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם
וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵ

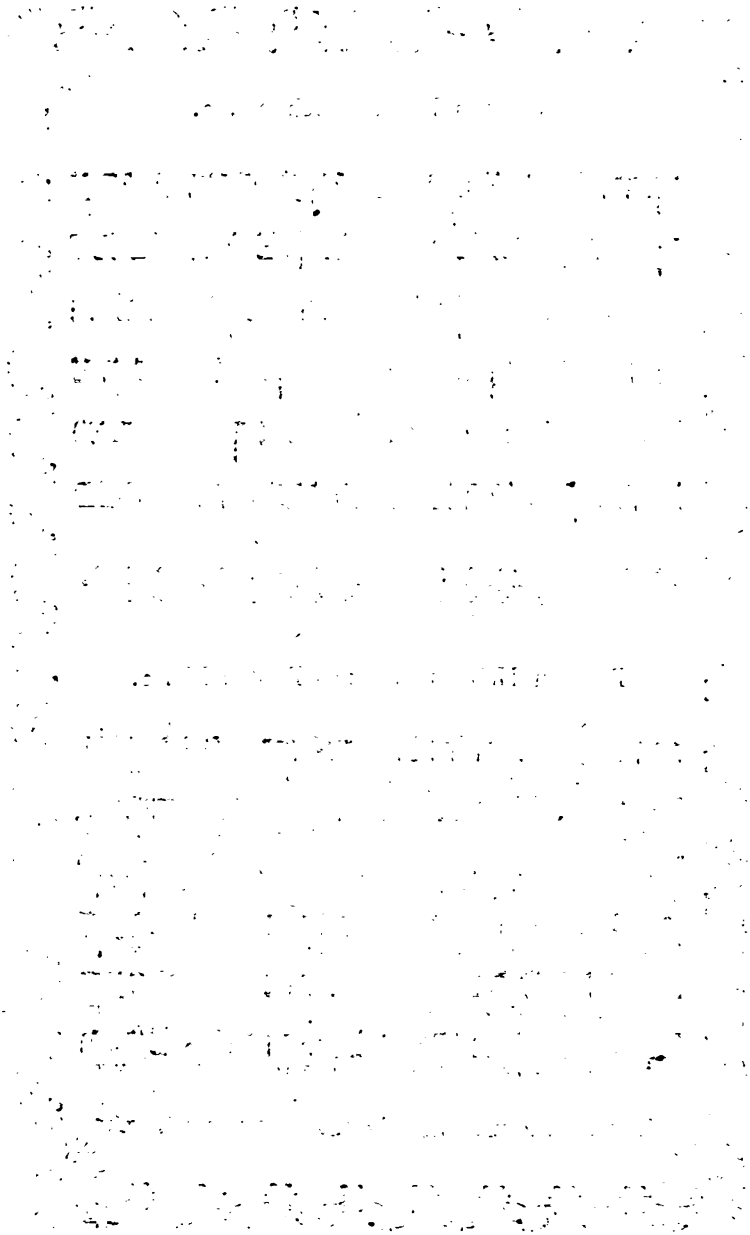

Digitized by Google

Text Hebreeuwſch.

יהוה עד מתי עשנת בתפלת ישראל עמך׳ אל נא
השבט רשעים ינח על גורל צדיקים אל בעול בצר
להם המה ישלחו ידיהם: אל תתן כרוב מובתך
ילחת נפש עייך׳ תבוא תבוא לפניך אנקת כלי תמו
תה כי נחשבנו עם רפאים שאול תרוזה יורדים: אל
תשכח לנצח יהוה למה תישן עורה הקיצה עוררה גב
ורתך הלכה לנו לישועה האירה פניך לנו שובה תהר
שבירתנו :

Text Hebreeuwſch met Punten.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ :
וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ
אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי
אוֹר וַיְהִי־אוֹר: וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּ
בְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים
לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
אֶחָד :

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Hebreeuwſch met Punten, is
Garmond zonder Punten.

חֲדַ־יֵךְ עַל־הָאָרֶץ: בְּשָׁנַת שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי־נֹחַ
חָן: הַנְּבוּשׁ הִשׁ הַשֵּׁדִי בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם
חִי טִרְחֵדִיעוּ כָּל־מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּהאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם לִפְרֹ
יוֹשׁשׁסכֹּדֵב עכנאן אֲרֻסָּעֲדֵם מֵזֵם וְאַרְבָּעִים לַיִל חוֹחִי לֵי

Deeze GARMOND HEBREEUWSCH MET PUNTEN is door CHRISTOFFEL van DYK in den Jaare 1662 à 1663 voor den Godvruchtigen en Geleerden Jood JOSEPH ATHIAS, in Amſterdam, geſneden, en gemaakt naar zyne verkiezing, ſmaak en beſte kennis; dezelve word nog heden van de Jooden voor het beſte, ſchoonſte en uitmuntendſte Hebreeuwſche Schrift gehouden, en waar aan niets veranderd of verbéterd kan worden. Gemelde Geleerde Jood heeft daar mede in 't Jaar 1665 uitgegeeven de Hebreeuwſche Bybel, by de Jooden genaamd DE WET, PROPHETEN en SCHRIFTEN; een Druk, gezuiverd van voorgaande Fouten, zo door de Geleerdſte Rabbynen en Meeſters der Wet, als door de Hooggeleerde Heeren Profeſſoren in dien tyd van de Academien van Leiden en Utrecht; waarom ook dien Jood Athias, door de Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, eene Privilegie voor 22 Jaaren is verleend, en hy daarenboven nog met eene Gouden Ketting en Medaille van 36 Lood zwaarte, fyn Goud, door hun Hoog Mog. is beſchonken geworden; eene Eere (zegt die Jood, in de Voorrede van die Bybel) die by Menſchen gedenken aan geen Iſraëlit te vooren is aangedaan.

Auguſtyn Hebreeuwſch.

אנה שובי השולים שובי שובי אלי ומשכיני אתרך ארוצה
לריח שמניך כולך יפה רעיתי אוין מום בך לבבתיני באח
מעיניך באחד ענק מצואוניך יונתי שבחגוי הסלע מראך
הראיני נא כי מראך נאוה והשמי עיני קולך כי ערב א חות
תשקיני נשיקות פיך כי מובים דודיך מובים מיין ריח שלמ
יך מכל בשמים : כלתי שמיני נא על לבך כחותם וכח

Auguſtyn Hebreeuwſch met Punten.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה
אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וְכֹלִי שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּא
רֶץ וְכָל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח בִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱל
הִים עַל־הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה: וְאֵד יַעֲלֶה
מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת־כָּל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: וַיִּצֶר יְהוָה אֱל

Punctis J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Rabbiniſch.

אל מחשבת מעלת עיונו טעשה מלאכת שמים וארץ · גם מלאכיו עושי
רצונו אשר עתקו גם גברו חיל בכעלות השכלתם הכי נכבדת : הנה הנם
גבורי כח עושי דברו בהניעם הגופים היקרים או בלכתם אנה ואנה
בשליחותו של מקום · והגלגלים אשר נשא לבם אותם בחכמה לחשוב
מחשבת בעיון על דעת שלעים וכן רבים · הלא גם הם עושי מלאכה דרך
גלגולם לרצון קונם · אם כן למה זה יעמוד ברסוק האיש הנלבב בני
האנושי בכלל וביסוד יעלים לבלתי נתון הזע השלמית לעצמו בעיון ובמע

Mediaan Rabbiniſch Hoogduitſch.

דאט גיביסן דאז קעלליין : דז דא האט גיגעטן דאז ליקליין : דא האט
גיקויפט דאז פעערליין : אוק לווייא טילונג פענוג : איין ליקליין : קאמ
אוזר ליבר העק גאט : אול טעכט דען אלאך האות : דער דא האט
גיטעכט דען טוחט : דזעק האט גיטעכח דען אקסן : דז ער האט
גיטרונקן דאז זזטרליין : דז דא האט פר לעטט דאז פייארליין : דז דא
האט פר ברענט דאז טטעקליין : דז דא האט גיטלאגן דאז הינטליין : דז
דא האט גביטן : דאז קעלליין : דז דא האט גיגעטן דאז ליקליין : דז דא
האט גיגעטן ליקליין : דז דא האט גיקויפט דאז פעטרליין : אוק לווייא
טילונג פענוג : איין ליקליין איין ליקליין :

Garmond Rabbiniſch.

אלשגיא בפעלות השכלות עצמו המעולה שבכעולת השכליות · ואה ראשית לו לב
רף אל מחשבת מעלת עיונו טעשה שלאכת שמים וארץ · גם מלאכיו עושי רצונו
אשר עתקו גם גברו חיל בפעלות השכלתם הכי נכבדת · הנה הנם גבורי כח עו
שו דברג בהניעם הגופים היקרים או בלכתם אנה ואנה בשליחותו של מקום ·
והגלגלים אשר נשא לבם אותם בחכמה לחשוב מחשבת בעיון על דעת שלמים וכן
כבים · הלא גם הם עושי מלאכה דרך גלגולם לרצון קונם · אם כן למה זה יעמוד
ברחוק האיש הכלבב בני האנושי בכלל וביחוד יעלים לבלתי נתון הזרע השלמות
לעצמו בעיון ובמעשה הן האדם היה בל ספק כאחד משם · לדעת טוב במיון ובמ
עשה אפס כי לא תהי תפארתו שלימה מבלעדיהם · אך לא לאדם דרכו להציב גב
ולות מעשים כאזעים ממראה עיני אשר יראה · רק כאשר ישית עליו בעל התו

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Armeniſch.

աբգդեզէըթժիլխծկհձղճմյ
նշոչպջռսվտրցւփքևֆօ։՝՛(
1234567890 ը իլխղ յշչջվց
ք։։,)մե մէ մի մո մկ ճն ովս ըս ը՝

Auguſtyn Armeniſch.

ԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽԾԿՀՁՂՃՄՅ
ՆՇՈՉՊՋՌՍՎՏՐՑՒՓՔԵՖՕ։՝՛(
ՀՄՑՆԵՇՈՉՊՋՌՍՎՏՐՑՒՓ
ՔՕՖԱԱԲ1234567890ԱԲԳԴ
ԱաԲբԳգԴդԵեԶզԷէԸըԹթԺժԻիԼլԽխԾծԿկՀհՁձՂղՃճՄյՆն ըչպջռ՝
վտրց-փ։օ՝՛քեռնիոկ

Mediaan Armeniſch.

Ջուարճաքեն (որև՝ անդիկ, ժիվայ՝ և զնապակ ասի։)
հեղուկ երակի՝ի մեռուալական ջրոյ. կպուն հոդակ
յեն, քաջամարկարդ ընդ ծրծմրոյ՝ և հնչալի. յուրտ-
խոնաւ՝ և ապխտակ յ՝ արտաքուստ. ջերմ չոր՝ կրմիր՝
և ամենոդոյն՝ի նեղքուստ. Թափանցնակ ընդ մե-
տաղ՝ զրպս մերձենալովն լուծանի. և ի նիւթ ամ
մետալից. զն պարունակէ զամենայն մետաղս։
քանդակեալ եղև և տպեցաւ։ ի Թուէն փրկչեն
ՌՀԾՁ. մայիսի մէկ։ յ՝ ամստերդամ։

Deſcendiaan Armeniſch.

ԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽ
ԾԿՀՁՂՃՄՅՆՇՈՉՊՋ
ՌՍՎՏՐՑՒՓՔՕ։ՏՐ
աբգդեզէըթժիլխծկհձղճ
մյնշոչպջռսվտրցւփքևֆօ։
ԱԲեէԳդԵեԶզէԷըԹթԺժԻիլԼխԾծԿկՀհՁձՂղՃճՄյ
նշոչպջռ-վտրց-փ։օ՝քօ։

J. M. Fleiſchman ſculpſit 1756 & 1757.

Digitized by Google

Digitized by Google

Op Hout geslagene Figuur-Letteren.

Het Alphabeth bestaat uit 28 stuks, à *f* 16-16ª:
en een enkelde Letter één Gulden.

Op Hout geslagene W tot Begraafnis-Brieven, à 24 Stuivers het stuk.

Digitized by Google

Digitized by Google

Op Hout geſlagene Initiaal-Figuuren,
à 24 Stuivers het ſtuk.

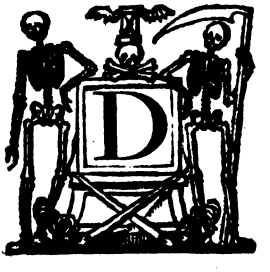

Digitized by Google

Digitized by Google

Tytel-Cieraaden, 3 ſtuks.

No. Dubbelde Text Bloemen.

1

2

Dubbelde Auguſtyn.

1

2 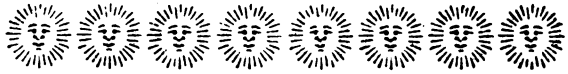

3

Dubbelde Mediaan.

1

2

3

Digitized by Google

Digitized by Google

No. Vervolg van Dubbelde Mediaan.

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

Paragon.

1

2

Digitized by Google

Digitized by Google

No. Vervolg van Paragon.

·3

4

5 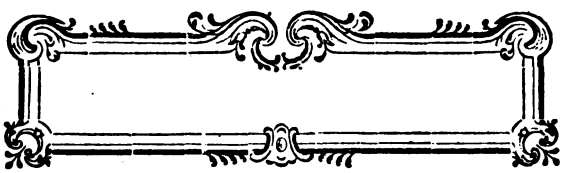

6

7

8

Text.

1

2

3

4

Digitized by Google

Digitized by Google

No. Vervolg van Text.

5

6

7 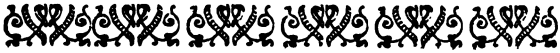

8

9

10

11

12

Auguſtyn.

1

2

3

4 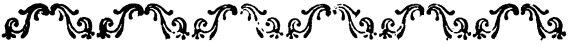

5

6 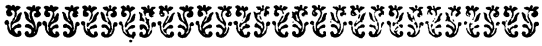

7

8

10 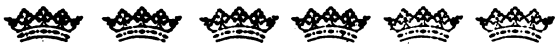

11

12 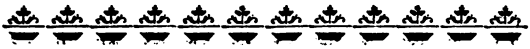

Digitized by Google

Digitized by Google

Vervolg van Auguſtyn.

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27 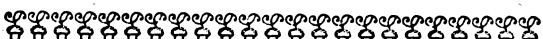

29 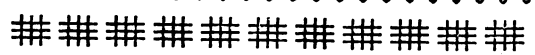

30

Mediaan.

1

2

Digitized by Google

Digitized by Google

No. Vervolg van Mediaan.

3

4 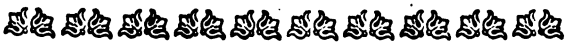

5

6

7

8

9

10 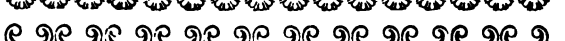

11

12

13

14

15 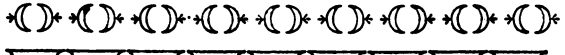

16

17

18

19

20 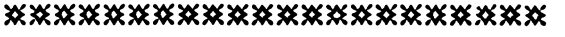

21

22 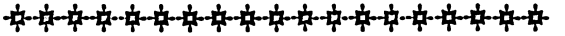

23 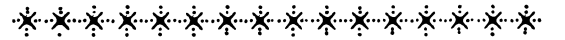

24

25 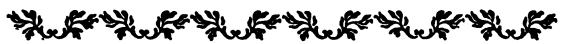

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Taroté.

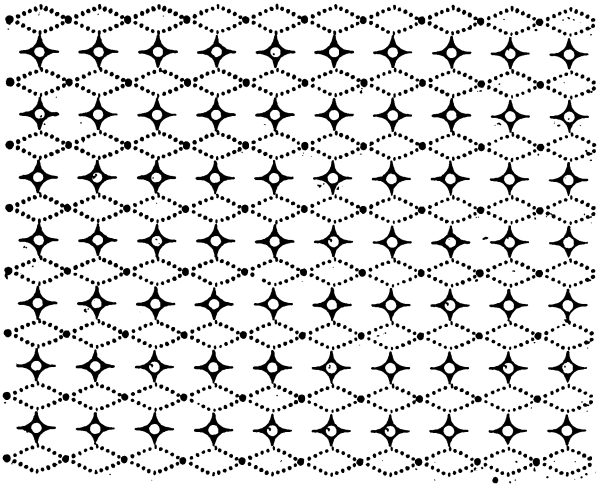

No. Defcendiaan.

1

2 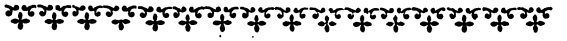

3

4

5 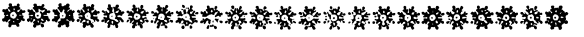

6

7 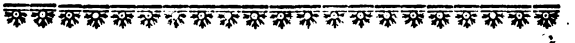

8

9

10

11 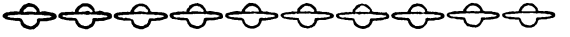

12

13 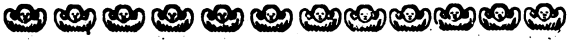

14

Digitized by Google

Digitized by Google

No. Vervolg van Deſcendiaan,

15

16

17

18 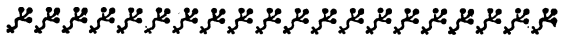

19

20

21

22

23

Galjart.

1

2 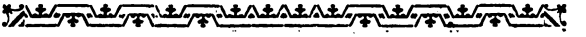

3 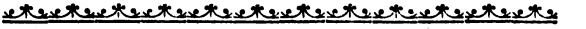

4 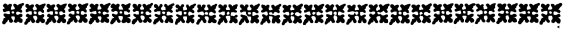

5

6

7

8 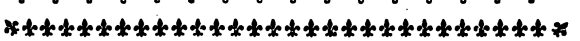

9

10 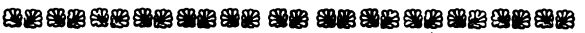

11 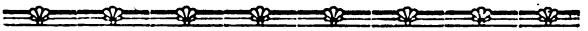

12

13 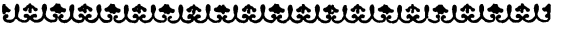

14

15

16

17 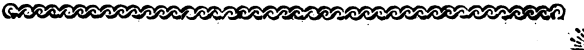

18

Digitized by Google

Digitized by Google

Vervolg van Galjart.

19

20 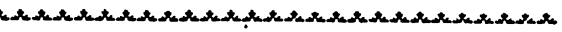

21 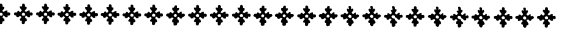

22

23

24

25

Collonel.

1 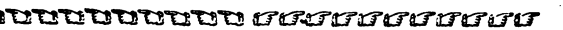

Nonparel.

1 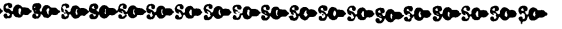

Dubbelde Auguſtyn Maanen.

Text Maanen.

Deſcendiaan Maanen.

Text

Mediaan doorſneede Cyffers.

Deſcendiaan doorſneede Cyffers.

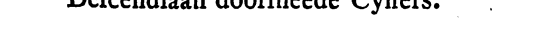

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Chymiſche, Aſtronomiſche, Medicynſche, Algebraiſche, Wiskundige &c. Teekenen.

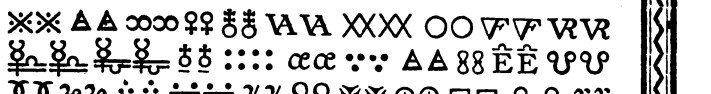

Deſcendiaan Planeeten, Hemels-Teekenen &c.

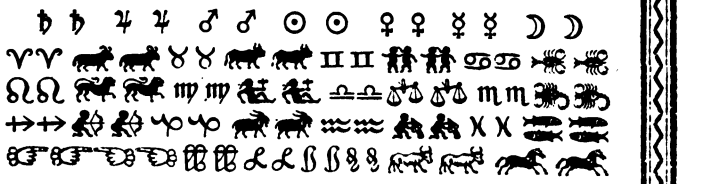

Deſcendiaan Teekenen voor de Boeren-Almanach.

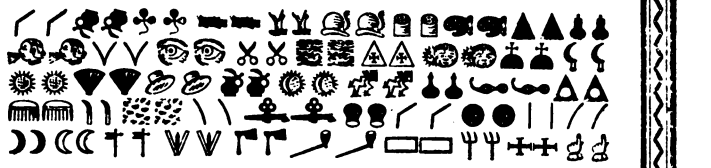

Garmond Planeeten en Hemels-Teekenen.

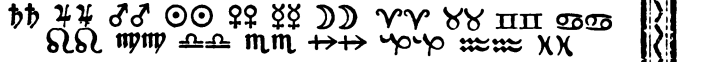

Brevier Planeeten, Hemels-Teekenen &c.

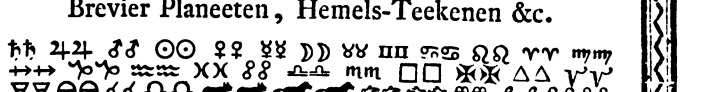

Voor het overige zyn in deeze Lettergietery nog meer dan honderd differente Chymiſche, Aſtronomiſche en andere Characteren en Teekenen bevindelyk; kunnende deeze en de hier nog niet uitgedrukte, alle op Deſcendiaan en Mediaan Corpus gegooten worden, na believen.

Digitized by Google

Digitized by Google

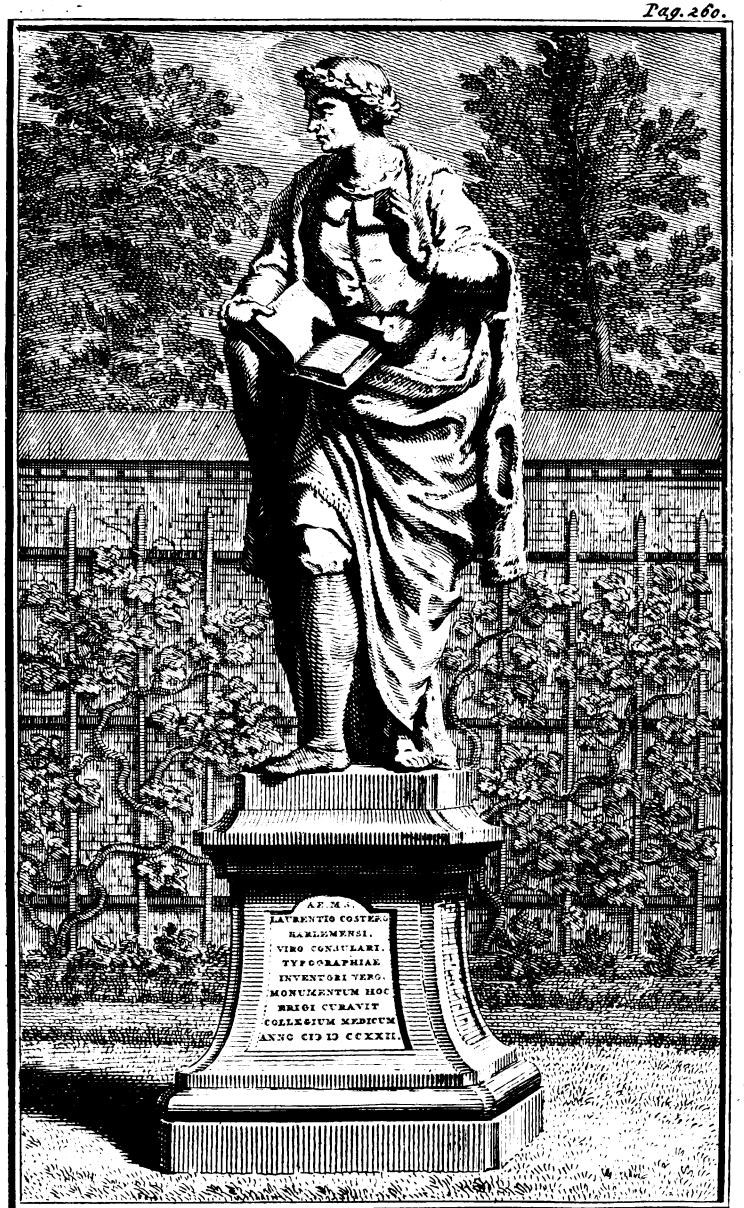

P. Folgerama delineavit. A. vander Laan sculp. 1740.

Statua LAURENTII KOSTERI
erecta in Aula Principis in Horto Medico
Harlemi.

Digitized by Google

Digitized by Google

Oude Hollandse Letteren.

ZYNDE

EERSTELINGEN

DER

BOEK-DRUKKONST,

Weinig Jaaren na de Uitvinding dier nooit volpreezen Konst geſneeden en gemaakt,

Waarſchynelyk tuſſchen de Jaaren

1470 *en* 1480.

DE

MATRYZEN

VAN DIE

LETTEREN

Zyn thans bevindelyk in de

HAERLEMSE LETTERGIETERY

VAN

JOHANNES ENSCHEDE,

Waarop de navolgende vyf Specimina (byna van gemeen Lood) zyn gegooten, in 't Jaar 1768, *En vervolgens gedrukt.*

Digitized by Google

Digitized by Google

CHALCOGRAPHIA,

sive

Typi Ænei, et Matrices Plumbeæ.

De Stempels van deeze Letteren zyn in Koper geſneeden, en in Loode Matryzen geſlaagen en gegooten, gelyk zulks in den beginne, na de Uitvinding der Houtſneden, door de eerſte Lettergieters is gedaan; daarvan heeft die Manier, door de vroegere Geleerden, namenlyk *Bergellanus*, en andere, die van de Uitvinding der Boekdrukkonſt gemeld hebben, de Naam van *Chalcographia* gekregen. Deeze Matryzen zyn omtrent 250 Jaaren gemaakt geweeſt; zynde in dezelfde ſmaak en manier als die van *Albert Durer*, die een byzonder Tractaat over de Figuur en Proportie der Letteren in 1525 uitgegeeven heeft; en worden deeze hier maar uit curieusheid geplaatſt.

Digitized by Google

Digitized by Google

Gothiſe Monnikke Letteren.

AAAABBBCCCDDDEEE
FFFGGGHHHIIIKKKLLL
MMMNNNOOOPPPQQQRRR
SSSTTTUUUWWWXXXYZ

Oude Hollandſe Letteren, van 1470 à 1480.

Dit is die ploghe vanō ſpeghel onſer behoudeniſſe.

O wie ter rechtu aerdichet ve
le mēſchē leren ſelle blenckē
alſe ſterrē in die ewighe ewic
heden. Hier om iſt dat ic totter lerī
ghe vele mēſchē dit boeck heb aēge
dacht te vgaderē Indē welkē die ghe
ne diet leſen leringhe gheuē en ōtſan
ghē ſellen. Jc vmoede dat gheen dinc
dē mēſche nutter is in deſē teghēwo
erdighe leuē. dan te bekeñē ſyn ſce
pr ſy condicie eñ eyghe weſen.

A B C D E F G H J K I M N O
P Q R S T V W E Y Z

Abbreviatuuren.

Deeze Letteren, en voornaamenlyk de Matryzen, zyn ongemeen raar en zeldzaam!

Digitized by Google

Digitized by Google

Gothiſe Monnikke Letteren.

ABCDEFGHIKLMN
OPQRSTUWXYZ

Oude Hollandſe Letteren.

Preterito plꝙpfto cū voluiſſ̃ ẽ õluiſſes voluĩ: ⁊ plr cū uoluiſſem9 voluiſſetis voluiſſent. Futuo cū voluero volueris voluerit: ⁊ plr cū voluerim9 voluĕrtis voluĕ Infinitiū mõdo ſiñ numrs̃ ⁊ pſonis tpe pnti ptito ꝫpfto ⁊ le Pretiõ pfto ⁊ plꝙpfto voluiſſe. Futū caret. Gerũdia ⁊ ꝓrticipialia ꝺba ſunt ħ: volẽdi vo lẽdo volendũ. Supinis caret. Vnum par ticipium habet ꝺs est volens.

Textus magiſtri Donati punctis interrogatiuis diſtinctus: finit.

AA BB CC DD EE FF GG HH IJ JJ KK LL MM NN OO PP QQ RR SS TT VV WW XX YY ZZ. ÆÆ ŒŒ ſs ß

℔ Soli Deo Gloria. ✝

Abbreviaturen.

ſlq9./q̃:ꝺbꝯ/r̃:qs̃(gi:q̃:hꝑr̃llbę=tt=ꝺꝺll(chꝺ:q̃s̃ęã::ůflm̃ńs̃lhꝑꝑůńiq̃ꝺ?:chllńę:m:ꝯũ qtzũę:ꝺꝺꝺq̃ꝑt̃q̃gm̃ꝺaꝑm̃ꝑ:wclhõ℔:ẽãm ꝯ:s̃gꝑſt:ꝺꝺv=:ffębflę:ꝯgh̃rh̃ꝑ:tzll̃nꝑꝺ q̃:c:bůꝑ⁊h̃:q̃:hęhq̃ięhęq̃õiõq̃ꝑm̃ltlbtz:s. ꝯ:w⁊q̃õęthq̃g̃:whtq:m:ůlq:/flęll pꝑńlhsy:p ñq̃=nlbꝑꝑq̃q̃wg̃pli:hęq̃lipq̃:yůäffcmńq̃ñc ẽtlhch:+clt̃n℔ę:+:el(ri:ę

Deeze Letteren zyn tuſſchen de Jaaren 1470 en 1480 geſneden, de Matryzen zyn zeer gebrekkelyk gejuſteert; en word alleen hier van een Afdruk vertoond, om de zeldzaame Overblyfzelen der eerſte Boekdrukkonſt tegen deeze tegenwoordige Letterproef te vergelyken; nademaal thans de Lettergietery alhier in Haarlem, de Geboorteplaats der Boekdrukkonſt, tot de grootſte volmaaktheid gebragt is.

Digitized by Google

Digitized by Google

LYST DER PRYZEN van alle de uitmuntende LETTEREN, door wylen den Heer J. M. FLEISCHMAN, en andere Konſtenaars, geſneeden, dewelke in de Haerlemſche Lettergietery van JOANNES ENSCHEDE gegooten worden, alle geſteld op Hollands Courant Geld.

Groote Opgeſlagen Capitalen, 't Stuk, —— 10 Stuiv.
Kleine Opgeſlagen Capitalen, 't Stuk, —— 6 ——

CAPITALEN.

Paryſſche Canon Capitalen, het ℔, —— 10 Stuiv.
Dubbelde Paragon dito, —— —— —— 10 ——
Dubbelde Text dito, —— —— —— 10 ——
Dubbelde Auguſtyn dito, —— —— —— 10 ——
Dubbelde Auguſtyn verbéterde dito, —— 11 ——
Dubb. Deſcendiaan dito, van *Fleiſchman*, 11 ——
Dubbelde Garmond dito, —— —— —— 11 ——
Dubbelde Gaillart dito, van *Fleiſchman*, 11 ——
Dubbelde Brevier dito, van *Fleiſchman*, — 11 ——

Paryſſche Capitalen Curcyf, —— —— 15 ——
Dubbelde Paragon Curcyf, —— —— 15 ——
Dubbelde Text Curcyf, —— —— 15 ——
Dubbelde Auguſtyn Curcyf, —— —— 15 ——
Dubbelde Mediaan Curcyf, —— —— 15 ——

Paryſſche Geſchaduwde Capitalen, —— 20 ——
Dubbelde Paragon Geſchaduwde dito, —— 20 ——
Dubbelde Text Geſchaduwde dito, —— 20 ——
Dubbelde Auguſtyn Geſchaduwde dito, — 20 ——
Dubbelde Mediaan Geſchaduwde dito, —— 20 ——

GEFIGUREERDE CAPITALEN.

Dubbelde Deſcendiaan Gefigureerde Capitalen, het ℔, —— —— —— 22 Stuiv.

Digitized by Google

Dubbelde Mediaan Geſchaduwde Gefigureerde Capitalen, het ℔, —— —— 22 Stuiv.
Dubbelde Garmond Geſchaduwde Gefigureerde Capitalen, —— —— —— 22 ——

ROMEINSCHE EN CURCYFSCHE SCHRIFTEN.

Paryſſche Canon Romein No. 1., het ℔, 10 Stuiv.
Groote Canon Romein, —— —— —— 10 ——
Groote Canon Curcyf, —— —— —— 10 ——
Kleine Canon Romein, —— —— —— 10 ——
Kleine Canon Curcyf, —— —— —— 10 ——
Aſcendonica Romein, —— —— —— 10 ——
Aſcendonica Curcyf, —— —— —— 10 ——
Paragon Curcyf, (*Quicunque*) —— —— 10 ——
Paragon Romein, —— —— —— —— 10 ——
Paragon Curcyf, (*Het loon*) van *Fleiſchman*, 11 ——
Paragon Curcyf, (*Roterodami*) —— —— 10 ——
Kleine Paragon Romein, —— —— —— 10 ——
Kleine Paragon Curcyf, —— —— —— 10 ——
Text op Paragon Romein, van *Fleiſchman*, 11 ——
Text op Paragon Curcyf, van *Fleiſchman*, 11 ——
Text Romein, van *Fleiſchman*, —— —— 11 ——
Text Curcyf, van *Fleiſchman*, —— —— 11 ——
Kleine Text Romein No. 2., —— —— 10 ——
Kleine Text Curcyf No. 2., —— —— 10 ——
Kleine Auguſtyn Romein, —— —— —— 10 ——
Kleine Auguſtyn Curcyf, —— —— —— 10 ——
Auguſtyn op Text Romein, van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn op Text Curcyf, van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn Romein No. 1., van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn Curcyf No. 1., van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn Romein No. 2., van *Fleiſchman*, 11 ——
Mediaan op Auguſtyn Romein, van *Fleiſchman*, —— —— —— 12 ——
Mediaan op Auguſtyn Curcyf, van *Fleiſchman*, —— —— —— 12 ——
Mediaan Romein, van *Fleiſchman*, —— 12 ——
Mediaan Curcyf, van *Fleiſchman*, —— 12 ——
Mediaan Romein No. 2., —— —— —— 11 ——
Mediaan Curcyf No. 2., —— —— —— 11 ——

Deſcen-

Digitized by Google

Descendiaan op Mediaan Romein, van *Fleischman*, het ℔, —— —— 13 Stuiv.
Descendiaan op Mediaan Curcyf, van *Fleischman*, —— —— —— 13 ——
Descendiaan Romein, Eerste Schrift, van *Fleischman*, —— —— —— 13 ——
Descendiaan Romein, Tweede Schrift, van *Fleischman*, —— —— —— 13 ——
Descendiaan Romein, Derde Schrift, van *Fleischman*, —— —— —— 13 ——
Descendiaan Curcyf, Eerste Schrift, van *Fleischman*, —— —— —— 13 ——
Descendiaan Curcyf, Tweede Schrift, van *Fleischman*, —— —— —— 13 ——
Descendiaan Curcyf, Derde Schrift, van *Fleischman*, —— —— —— 13 ——
Garmond op Descendiaan Romein, van *Fleischman*, — — — 14 ——
Garmond op Descendiaan Curcyf, van *Fleischman*, —— —— —— 14 ——
Groote Garmond Romein, — — — 14 ——
Garmond Romein No. 1., van *Fleischman*, 16 ——
Garmond Curcyf No. 1., van *Fleischman*, 16 ——
Garmond Romein * No. 2., van *Fleischman*, 16 ——
Garmond Curcyf * No. 2., van *Fleischman*, 16 ——
Kleine Garm. Romein No. 2., v. *Fleischman*, 18 ——
Kleine Garm. Curcyf No. 2., v. *Fleischman*, 18 ——
Galjart Romein No. 1., van *Fleischman*, 20 ——
Galjart Curcyf No. 1., van *Fleischman*, 20 ——
Galjart Romein No. 2., van *Fleischman*, 20 ——
Galjart Curcyf No. 2., van *Fleischman*, 20 ——
Groote Brevier Romein, van *Fleischman*, 22 ——
Groote Brevier Curcyf, van *Fleischman*, 22 ——
Brevier Romein, van *Fleischman*, — — 22 ——
Brevier Curcyf, van *Fleischman*, — — 22 ——
Collonel Romein, van *Fleischman*, — — 32 ——
Collonel Curcyf, van *Fleischman*, — — 33 ——
Joly Romein No. 1., van *Fleischman*, — 38 ——
Joly Curcyf No. 1., van *Fleischman*, — 40 ——
Joly Romein No. 2., — — — 36 ——
Joly Curcyf No. 2., — — — 38 ——
Nonparel Romein, van *Fleischman*, — 44 ——
Nonparel Curcyf, van *Fleischman*, — — 46 ——

Digitized by Google

Engelsche Nonparel Romein, het ℔, — 42 Stuiv.
Engelsche Nonparel Curcyf, — — 44 ——
Parel Romein No. 1., van *Fleischman*, — 60 ——
Parel Romein No. 2., van *Fleischman*, — 60 ——
Parel Romein No. 3., — — — — 55 ——
Parel Curcyf No. 1., van *Fleischman*, — 65 ——
Parel Curcyf No. 2., van *Fleischman*, — 65 ——
Parel Curcyf No. 3., — — — — 60 ——
Robyn Romein No. 1., van *Fleischman*, 75 ——
Robyn Romein No. 2., — — — 70 ——
Robyn Curcyf, — — — — 70 ——
Non plus Ultra, gezegt: Diamant Romein, van *Fleischman*, — — — — 5 Guld.

NEDERDUITSCHE SCHRIFTEN.

Groote Canon Duits, van *Fleischman*, het ℔, 11 Stuiv.
Kleine Canon Duits, van *Fleischman*, — 11 ——
Paragon Duits, van *Fleischman*, — — 11 ——
Text Duits, van *Fleischman*, — — — 11 ——
Augustyn Duits No. 1., van *Fleischman*, 11 ——
Augustyn Duits No. 2., — — — 10 ——
Mediaan Duits No. 1., van *Fleischman*, 12 ——
Mediaan Duits No. 2., — — — 11 ——
Descendiaan Duits No. 1., van *Fleischman*, 13 ——
Descendiaan Duits No. 2., — — — 12 ——
Garmond Duits, van *Fleischman*, — — 16 ——
Brevier Duits, van *Fleischman*, — — 22 ——
Collonel Duits, van *Fleischman*, — — 32 ——
Parel Duits No. 1., van *Fleischman*, — 60 ——
Parel Duits No. 2., van *Fleischman*, — 60 ——
Non plus Ultra, gezegt: Robyn Duits, van *Fleischman*, — — — — 75 ——

MUZIEK.

Volmaakte en Volkomene Muziek, van *Fleischman*, — — — — 5 Guld.
Text Muziek- en Psalm-Nooten, v. *Fleischman*, 50 Stuiv.
Groote Augustyn Muziek- en Psalm-Nooten, van *Fleischman*, — — — 50 ——
Augustyn Psalm-Nooten, van *Fleischman*, 40 ——
Augustyn Nooten-Letteren, van *Fleischman*, 50 ——

Me-

Mediaan Pſalm-Nooten, van *Fleiſchman*, 't ℔, 45 Stuiv.
Deſcendiaan Pſalm-Nooten, van *Fleiſchman*, 50 ——
Deſcendiaan Pſalm-Nooten, van *C. van Dyk*, 45 ——

GESCHREVEN SCHRIFTEN.

Dubbelde Paragon Geſchrevene Capitalen, het ℔, — — — — 22 Stuiv.
Dubbelde Auguſtyn Geſchrevene Capitalen, 22 ——
Dubbelde Mediaan Geſchrevene Letteren, 20 ——
Dubbelde Deſcendiaan Geſchrevene dito, van *Fleiſchman*, — — — 22 ——
Dubbelde Garmond Geſchrevene dito, van *Fleiſchman*, — — — — 36 ——
Text Oud Geſchreven, — — — 20 ——
Auguſtyn Oud Geſchreven, — — — 20 ——

GRIEKSCHE, HEBREEUWSCHE EN OOSTERSCHE SCHRIFTEN.

Dubbelde Paragon Griekſche Capitalen, het ℔, —— —— —— 20 Stuiv.
Dubbelde Text dito, — — — — 20 ——
Dubbelde Mediaan dito, — — — — 20 ——
Dubbelde Deſcendiaan dito, van *Fleiſchman*, 22 ——
Dubbelde Garmond dito, — — — 20 ——
Dubbelde Brevier dito, van *Fleiſchman*, — 22 ——

Paryſſche Geſchaduwde Griekſche Capitalen, 30 ——
Dubbelde Paragon dito, — — — 30 ——
Dubbelde Text dito, — — — 30 ——
Dubbelde Auguſtyn dito, — — — 30 ——

Text Griekſch, — — — — 24 ——
Auguſtyn Griekſch No. 1., van *Fleiſchman*, 30 ——
Auguſtyn Griekſch No. 2., — — — 30 ——
Mediaan Griekſch, — — — — 32 ——
Deſcendiaan Griekſch, van *Fleiſchman*, — 40 ——

Digitized by Google

Garmond Griekſch No. 1., het ℔,	44 Stuiv.
Garmond Griekſch No. 2.,	44 ——
Brevier Griekſch No. 1.,	50 ——
Brevier Griekſch No. 2.,	55 ——
Collonel Griekſch,	75 ——
Text Arabiſch, van *Fleiſchman*,	40 ——
Auguſtyn Arabiſch,	40 ——
Text Maleitſch, van *Fleiſchman*,	40 ——
Auguſtyn Romein Maleitſch,	24 ——
Brevier Romein Maleitſch,	44 ——
Canon Hebreeuwſch, met Punten,	40 ——
Canon Hebreeuwſch, zonder Punten,	20 ——
Paragon Hebreeuwſch No. 1., zonder Punten,	20 ——
Paragon Hebreeuwſch No. 1., met Punten,	40 ——
Paragon Hebreeuwſch No. 2., zonder Punten,	20 ——
Paragon Hebreeuwſch No. 2., met Punten,	40 ——
Text Hebreeuwſch, zonder Punten,	22 ——
Text Hebreeuwſch, met Punten,	44 ——
Text Hebreeuwſch, van *Athias*, zonder Punten,	30 ——
Text Hebreeuwſch, van *Athias*, met Punten,	60 ——
Auguſtyn Hebreeuwſch, zonder Punten,	22 ——
Auguſtyn Hebreeuwſch, met Punten,	60 ——
Auguſtyn Hebreeuwſch No. 2., zonder Punten,	22 ——
Brevier Hebreeuwſch, zonder Punten,	40 ——
Brevier Hebreeuwſch, met Punten,	60 ——
Collonel Hebreeuwſch, met Punten,	50 ——
Auguſtyn Rabbiniſch,	22 ——
Mediaan Rabbiniſch Hoogduitſch,	22 ——
Deſcendiaan Rabbiniſch Hoogduitſch,	22 ——
Garmond Rabbiniſch,	22 ——
Brevier Rabbiniſch,	30 ——
Mediaan Hoogduitſch,	12 ——

FRAC-

Digitized by Google

FRACTIONS, of HALVE CYFFERS, 6 Soorten.

Text, is *Galjart* of *Brevier* Corpus, 't ℔ 25 Stuiv.
Augustyn, is *Collonel* Corpus, — — 36 ——
Mediaan, is *Parel* Corpus, — — 60 ——
Descendiaan, is tusschen *Parel* en *Robyn*, 75 ——
Garmond, is *Robyn* Corpus, — — 80 ——
Galjart, is *Diamant* Corpus, — — 5 Guld.

NB. Alle deeze gebroken of halve Cyffers zyn van *Fleischman* gesneden, en van eene verwonderlyke accuratesse.

Op Hout geslagene Figuur-Letteren, het geheele Alphabeth, 28 Stuks, 16 Guld. 16 Stuiv.
Een Letter, 't Stuk, — — — 20 ——
W tot Begraafnis-Briefjes, 't Stuk, — — 24 ——
Initiaal-Figuuren, 't Stuk, — — — 24 ——

BLOEMEN.

Tytel-Cieraaden, drie Stuks, 't Stuk, — 20 Stuiv.

Dubbelde Text Bloemen, het ℔, — — 20 Stuiv.
Dubbelde Augustyn dito, — — — 20 ——
Dubbelde Mediaan dito, — — — 20 ——
Paragon dito, — — — — 20 ——
Text dito, — — — — — 20 ——
Augustyn dito, — — — — 20 ——
Mediaan dito, — — — — 20 ——
Descendiaan dito, — — — — 22 ——
Galjart dito, — — — — — 24 ——
Collonel dito, — — — — — 40 ——
Nonparel dito, — — — — — 40 ——

Almanachs-Teekenen, — — — — 20 ——

Mediaan doorsneede Cyffers, — — — 22 ——
Descendiaan doorsneede Cyffers, — — 24 ——

Mediaan Chymische, Astronomische, Medicynsche, Algebraische &c. Teekenen, 22 ——
Descendiaan dito, — — — — 24 ——
Boeren-Almanachs-Teekenen, — — 24 ——
Garmond Planeeten &c., — — — 30 ——
Brevier dito Teekenen, — — — 40 ——

Li-

Digitized by Google

Linien van alle Corpſen, na rato Dubbeld Geld.

Dubbelde gegooten en geſchaafde Linien,
van 1, 2, 3 en 4 Lynen, op Auguſtyn,
Mediaan of Deſcendiaan Corpus, 't ℔ 30 Stuiv.
Garmond dito, — — — — — 40 ——

Alles contant, zonder eenig Rabat.

De oude Letterſpecie word in gemelde Lettergietery ontfangen à 2½ Stuiver 't ℔, mits dat dezelve *franco* in de Lettergietery geleverd word.

NB. Men bedient zig in deeze Lettergietery van het zwaar. Amſterdams-Gewigt; wordende daarmede uit- en ingewogen, en geenzints ligt Gewigt gebruikt.

Deeze bovenſtaande Pryzen der Letteren zyn zommigen wel eenigzins verhoogd; doch eenigen zyn op den ouden prys gebleeven: De Pryzen hadden eerder (naar mate dat de Materiaalen, als Lood, Antimonie en de Brandſtof, veel duurder zyn, als over 10 à 12 Jaaren) veel hooger behooren geſteld te worden, aangemerkt daarby noch gekomen zyn, alle de Nieuwigheden en Byvoegzelen, die zedert 20 Jaaren in de Lettergietery zyn ingevoerd, welke dezelve ongemeen koſtbaar hebben gemaakt, en de Loonen hebben doen verhoogen &c.

Voorts dienen de reſpective Boekdrukkers te remarqueeren, dat deeze Pryzen alle geſteld zyn naar de ordinaire *Hollandſche hoogte*, in deeze Landen gebruikelyk; indien Buitenlanders deeze Letteren ordonneeren te gieten op Engelſche en Spaanſche hoogte (welke hoogte een tiende Deel lager is) zo is ook de Prys van alle de Soorten Letteren een tiende Deel meerder; als: By exempel, 1 ℔ Hollandſche hoogte koſt 11 Stuivers; 1 ℔ Spaanſche hoogte 12 Stuivers, enz.

E I N D E.

Digitized by Google

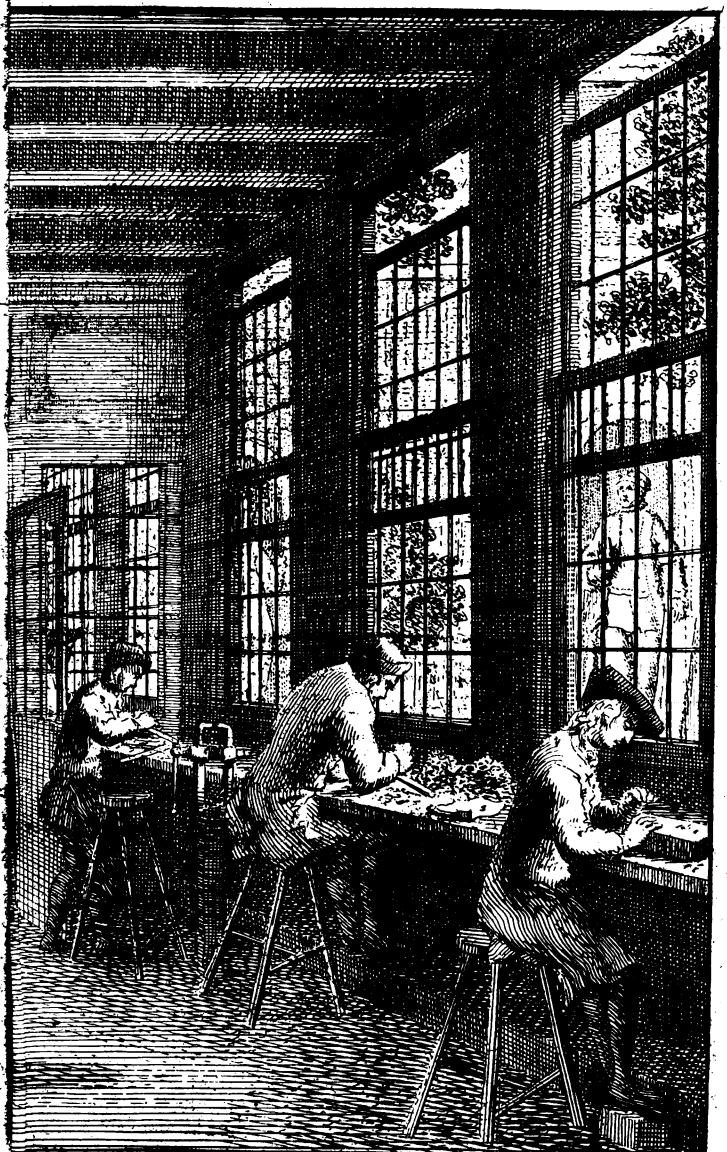

C.v. Noorde, ad Viv. del. & Fe. 1768.

Harlem.

Digitized by Google